

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 9. 2015.

Sarajevo, studeni 2015.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 9. 2015.) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. U V O D 1

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilanca stanja	8
2.1.1. Obveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE 50

P R I L O Z I

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već duže razdoblje odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne financijske i dužničke krize, recesije i odsustva gospodarskog rasta u zemljama EU zone. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutarnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima financiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. U prva tri kvartala ove godine, kao i prethodnih nekoliko godina, prisutne su manje oscilacije, odnosno promjene u oba smjera (pad ili rast) u bilančnoj sumi, te ključnim bilančnim kategorijama: depozitima, ukupnom kapitalu, kreditnim obvezama, novčanim sredstvima i kreditima. To ukazuje na već duže vremena prisutnu stagnaciju bankarskog sektora, što je i razumljivo, imajući u vidu okruženje u kojem posluju banke u F BiH, odnosno u BiH. Likvidnost, profitabilnost i kapitaliziranost sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan i siguran.

Na dan 30. 9. 2015. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2014. godine. Broj zaposlenih u bankama F BiH iznosio je 6.876, što je manje za 84 zaposlenika ili 1,2% u odnosu na kraj 2014. godine.

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2015. godine iznosila je 16,6 milijardi KM, što je više za 3 % ili 482 milijuna KM nego na kraju 2014. godine. Rast bilančne sume najvećim dijelom rezultat je rasta depozita i tekućeg financijskog rezultata. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje udjela kredita sa 69,2% na 69,6% i smanjenje udjela novčanih sredstava sa 28,2% na 26,7%

Novčana sredstva su u devet mjeseci ove godine smanjena za 3% ili 124 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosila su 4,4 milijarde KM.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prva tri kvartala ove godine zabilježili su rast od 3,6% ili 400 milijuna KM, tako da su sa 30. 9. 2015. iznosili 11,6 milijardi KM. Kod zabilježenog kreditnog rasta u prvih devet mjeseci ove godine, treba imati u vidu utjecaj, odnosno efekte promjene tečaja CHF-u siječnju 2015. godine, tako da je realno kreditni rast bio nešto manji (cca 3,4%). Navedeni kreditni rast najvećim dijelom je rezultat rasta kredita odobrenih stanovništvu. Krediti stanovništvu iznose 5,7 milijardi KM i zabilježili su rast od 5% ili 250 milijuna KM, dok je udjel povećan sa 48,8% na 49,2% u ukupnim kreditima. Krediti privatnim poduzećima iznose 5,3 milijardi KM s neznatnim rastom od 1% ili 78 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 46,7% na 45,8%. Ukupni nekvalitetni krediti sa 30. 9. 2015. iznosili su 1,6 milijardi KM i zadržani su na istoj razini kao i na kraju 2014. godine. Udjel nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima iznosi 13,5%, što je za 0,6 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2014. godine, kada su iznosili 14,1%. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 17,3%, a za stanovništvo ovaj pokazatelj iznosi 9,6%.

Ulaganja u vrijednosne papire u prva tri kvartala ove godine bilježe rast od 17,3% ili 138 milijuna KM, što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH, kao i povećanje ulaganja u vrijednosne papire kod jedne banke u trećem kvartalu 2015. godine. Sa 30. 9. 2015. portfelj vrijednosnih papira iznosio je 940 milijuna KM, sa udjelom u aktivni od 5,6%.

U strukturi izvora financiranja banaka depoziti u iznosu od 12,6 milijardi KM i udjelom od 75,5% i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u F BiH. Ukupni depoziti u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su rast od 3% ili 421 milijun KM. S druge strane, štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, u prvih devet mjeseci 2015. godine, imali su rast od 5,6% ili 374 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosili su 7,1 milijardu KM.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,9 milijardi KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u prvi devet mjeseci 2015. godine iznosila je 8,2% ili 84 milijuna KM. Evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija (uzeti krediti, depoziti i subordinirani dugovi) svojim bankama u F BiH, u posljednjih šest godina značajno reducirana, smanjena je za preko 70%, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH sve više bazirati na rastu domaćih izvora financiranja.

U prva tri kvartala 2015. godine ukupan kapital povećan je za 6% ili 155 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi dobiti tekućeg razdoblja, te dokapitalizacije kod četiri banke (58 milijuna KM) i sa 30. 9. 2015. iznosio je 2,6 milijardi KM.

Regulatorni kapital na dan 30. 9. 2015. iznosio je 2,2 milijarde KM i veći je za 3% ili 58 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine, s manjom promjenom u strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30.9.2015. iznosila je 15,9%, što je za 0,1 postotni bod manje u odnosu na kraj 2014. godine, ali je i dalje je znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2015. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 174 milijuna KM, što je za 40% ili 50 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pozitivan financijski rezultat od 181 milijun KM ostvarilo je 15 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od sedam milijuna KM iskazan je kod dvije banke.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 9. 2015. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2014. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U prva tri kvartala 2015. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica financijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 24 (21 promjena na teritoriju Federacije BiH, 2 u Republici Srpskoj i 1 u Brčko Distriktu): osnovana su 3 nova organizacijska dijela, 9 organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 12 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 9. 2015. imale ukupno 566

organizacijskih dijelova, što je manje za 0,9% u odnosu na 31. 12. 2014.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (36) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2014., kada su bila 32 organizacijska dijela, što je povećanje od 12,5%.

Sa 30. 9. 2015. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 49 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 36 organizacijskih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 9. 2015. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

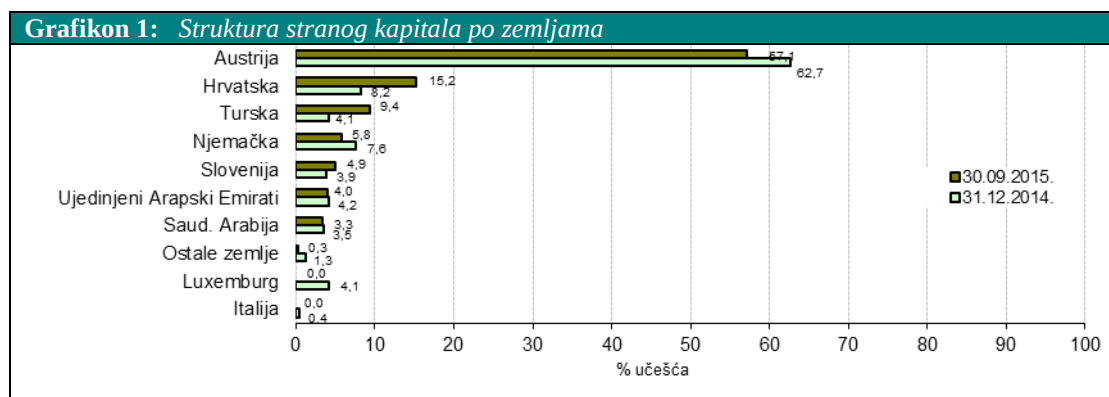
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 9. 2015., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

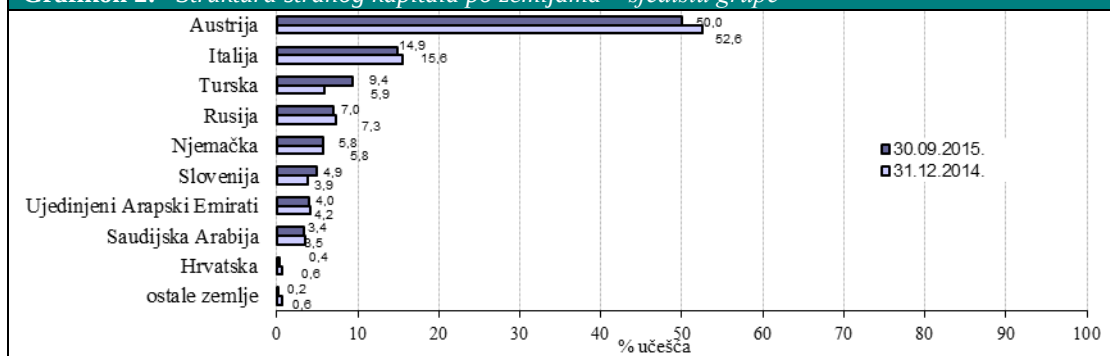
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 9. 2015. stanje je promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat izvršenih dokapitalizacija i promjena u vlasničkoj strukturi u dvije grupacije (prijenos/stjecanje između članica grupacije): najveći udjel stranog kapitala od 57,1% imaju dioničari iz Austrije (pad udjela od 5,6 postotnih bodova), slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 15,2% (porast udjela za sedam postotnih bodova), te Turske od 9,4% (rast udjela od 5,3 postotnih bodova). Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 6%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 50%, slijede talijanske banke s udjelom od 14,9%, udjel kapitala iz Turske iznosi 9,4%, te Rusije 7%. Ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 6%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe³

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
Državne banke	51.618	2%	51.929	2%	52.016	2%	101	100
Privatne banke	2.256.327	98%	2.367.574	98%	2.522.832	98%	105	107
U K U P N O	2.307.945	100%	2.419.503	100%	2.574.848	100%	105	106

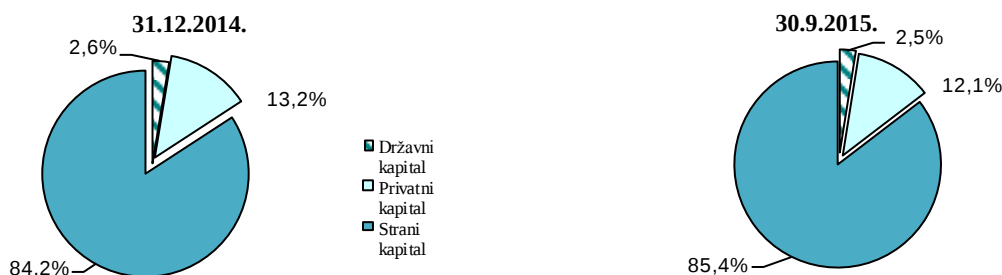
U prva tri kvartala 2015. godine ukupan kapital povećan je za 6% ili 155 milijuna KM, što je neto efekt sljedećih promjena: rasta po osnovi dobiti iz tekućeg poslovanja u iznosu od 174 milijuna KM i dokapitalizacije u četiri banke u iznosu od 58 milijuna KM, te smanjenja zbog prijenosa na obveze za isplatu dividende u iznosu od 70 milijuna KM i revalorizacijski rezervi za sedam milijuna KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,7	32.364	2,6	31.643	2,5	100	98
Privatni kapital (rezidenti)	153.549	12,8	162.354	13,2	154.423	12,1	106	95
Strani kapital (nerezidenti)	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	1.087.823	85,4	102	105
U K U P N O	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	1.273.889	100,0	102	103

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Dionički kapital banaka u F BiH u prva tri kvartala 2015. godine je veći za 3,3% ili 40 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2014. Dionički kapital je povećan za 68 milijuna KM dokapitalizacijom u četiri banke, a smanjen za 27,5 milijuna KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udjel državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 9. 2015. iznosi 2,5% i manji je za 0,1 postotni bod u odnosu na 31. 12. 2014.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,1% i manje je za 1,1 postotni bod u odnosu na 31. 12. 2014., promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udjel je manji za 8 milijuna KM neto, povećanjem udjela rezidenata nakon trgovanja i dokapitalizacije u jednoj banci i smanjenjem zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je za 1,2 postotna boda (sa 84,2% na 85,4%), promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udjel je povećan za 49 milijuna KM neto, odnosno povećan je dokapitalizacijom u tri banke, a smanjen smanjenjem udjela nerezidenata nakon trgovanja s rezidentima.

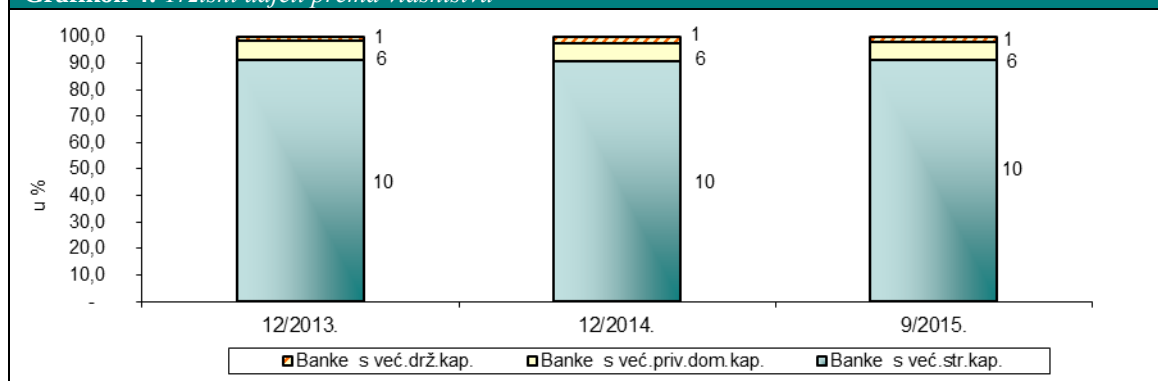
Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 9. 2015. iznosio je visokih 91,2%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,8%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,0%.

- u % -

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.9.2015.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3	1	2,0	2,0
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1	6	7,2	6,8
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6	10	90,8	91,2
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 4: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 9. 2015. broj zaposlenih iznosio je 6.876, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	200	3%	202	3%	189	3%	101	94
Privatne banke	6.851	97%	6.758	97%	6.687	97%	99	99
UKUPNO	7.051	100%	6.960	100%	6.876	100%	99	99
Broj banaka	17		17		17		100	100

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.673	52,1%	3.775	54,2%	3.799	55,3%	103	101
Viša stručna sprema	601	8,5%	587	8,5%	580	8,4%	98	99
Srednja stručna sprema	2.750	39,0%	2.571	36,9%	2.481	36,1%	93	96
Ostali	27	0,4%	27	0,4%	16	0,2%	100	59
UKUPNO	7.051	100,0%	6.960	100,0%	6.876	100,0%	99	99

U prvih devet mjeseci 2015. godine broj zaposlenih neznatno je smanjen (za 84 ili 1,2%).

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje udjela zaposlenih s visokom stručnom spremom je nastavljen i u promatranom razdoblju 2015. godine, najviše kao rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 4% ili 90 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.9.2015.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878	189	342.216	1.811
Privatne	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.771.200	2.334	6.687	16.289.992	2.436
UKUPNO	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.150.530	2.320	6.876	16.632.208	2.419

Na kraju promatranog razdoblja, na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,4 milijuna KM aktive (na kraju 2014. godine 2,3 milijuna KM).

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	1	1	1
1.000 do 2.000	8	7	8
2.000 do 3.000	7	7	6
Preko 3.000	1	2	2
UKUPNO	17	17	17

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,0 milijun KM do 3,6 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,6 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjene na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁴.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2015. godine iznosila je 16,6 milijardi KM, što je više za 3% ili 482 milijuna KM nego na kraju 2014. godine, uglavnom kao rezultat rasta depozita i tekućeg financijskog rezultata. Trendovi u ključnim bilančnim kategorijama: depozitima, ukupnom kapitalu, kreditnim obvezama, novčanim sredstvima i kreditima su vrlo slični kao i u prethodnim razdobljima (manje promjene ili stagnacija), što je još uvijek utjecaj financijske i ekonomske krize i okruženja u kojem posluju banke u F BiH, odnosno u BiH.

⁴ Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. S 30. 9. 2015. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 710 milijuna KM.

- 000 KM-

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	4.436.470	26,7	103	97
Vrijednosni papiri ⁵	562.513	3,6	801.289	5,0	939.676	5,6	142	117
Plasmani drugim bankama	51.960	0,3	50.836	0,3	104.612	0,6	98	206
Kredit	10.852.400	70,3	11.170.277	69,2	11.570.360	69,6	103	104
Ispravka vrijed.	1.165.928	7,5	1.160.481	7,2	1.168.896	7,0	100	101
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.686.472	62,8	10.009.796	62,0	10.401.464	62,6	103	104
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	512.985	3,3	525.860	3,2	535.869	3,2	103	102
Ostala aktiva	214.722	1,4	202.515	1,3	214.117	1,3	94	106
UKUPNA AKTIVA	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	16.632.208	100,0	105	103
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	11.523.849	74,6	12.130.746	75,1	12.551.581	75,5	105	103
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	
Obveze po uzetim kreditima	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	942.635	5,7	99	92
Ostale obveze	575.375	3,7	573.778	3,5	563.144	3,3	100	98
KAPITAL								
Kapital	2.307.945	15,0	2.419.503	15,0	2.574.848	15,5	105	106
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	16.632.208	100,0	105	103

- 000 KM-

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi										
BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS			
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)				
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)		
Državne	1	241.605	2%	1	379.330	2%	1	342.216	2%	157
Privatne	16	15.204.945	98%	16	15.771.200	98%	16	16.289.992	98%	104
UKUPNO	17	15.446.550	100%	17	16.150.530	100%	17	16.632.208	100%	105

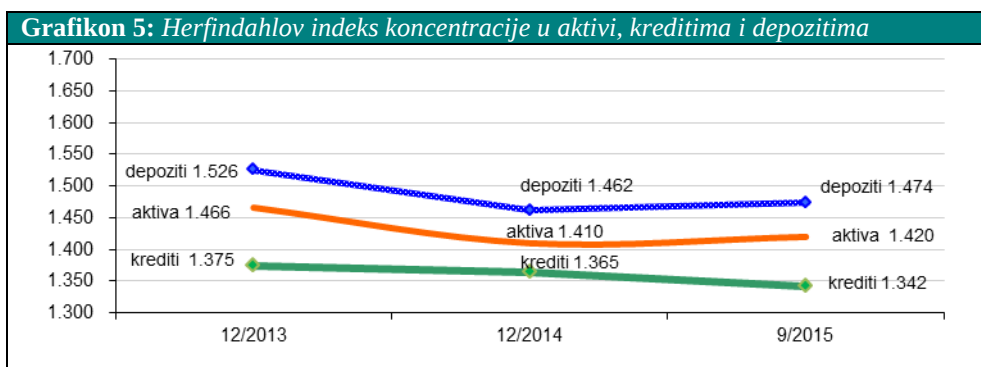
Kod većine banaka (10) aktiva je veća u odnosu na kraj 2014. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Pet banaka imalo je umjerenu stopu rasta (između 5% i 10%), jedna banka ostvarila je nešto veći rast aktive (17,3%), dok su ostale banke imale niske stope rasta. Slično je i kod stopa pada, s napomenom da su tri banke imale umjerenu stopu pada bilančne sume (između 8% i 10%).

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivima, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁶.

⁵ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

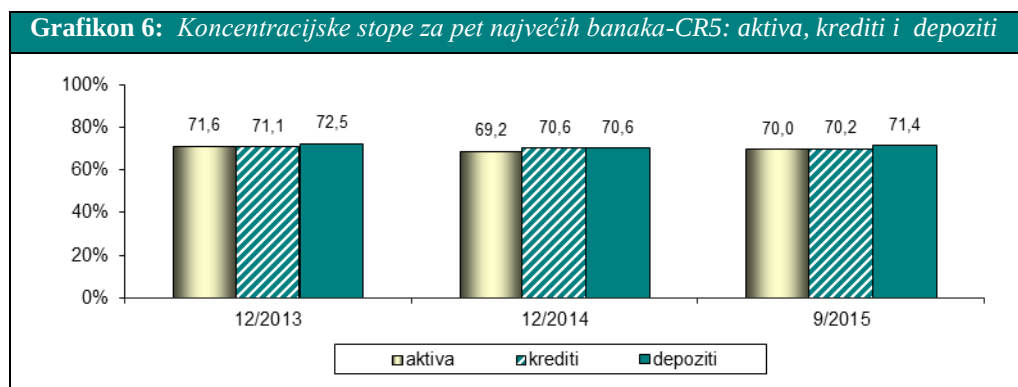
⁶ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U prva tri kvartala 2015. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je imao manje promjene: povećan je za aktivu (10) i depozite (12), a smanjen za kredite (-23), tako da je sa 30. 9. 2015. za aktivu iznosio 1.420, kredite 1.342 i depozite 1.474 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁷.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁸ (dalje: CR), koja pokazuje ukupni udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišni udjel iznosio je 70%, za kredite 70,2% i depozite 71,4%. Već duže razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁹. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2014. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktive kod većine banaka.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke (I. grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s udjelom od 47,5%, slijedi udjel II. grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,5%, a nešto manji udjel od 18,6% ima III. grupa (četiri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM). Udjel IV. najbrojnije grupe (s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) iznosi 10,9%, dok jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udjel od neznatnih 0,5%.

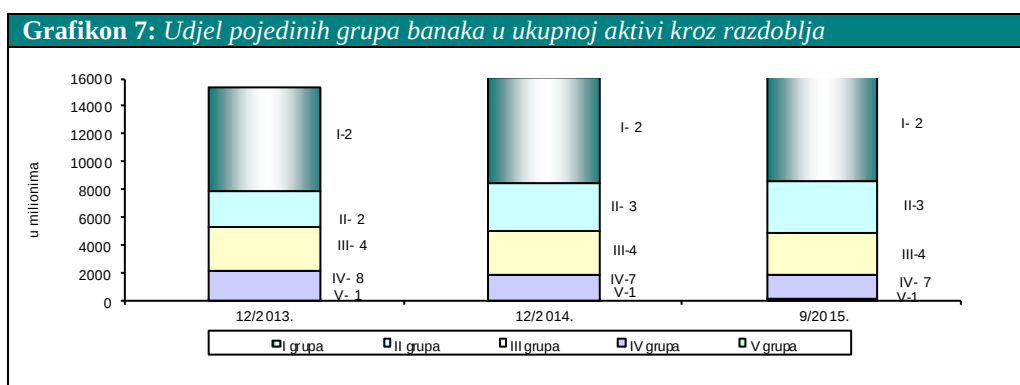
⁷ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁸ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja									
IZNOS AKTIVE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.9.2015.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	7.546	48,8	2	7.685	47,6	2	7.908	47,5	2
II. 1000 do 2000	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	3.743	22,5	3
III. 500 do 1000	3.195	20,7	4	3.077	19,0	4	3.095	18,6	4
IV. 100 do 500	2.078	13,5	8	1.823	11,3	7	1.805	10,9	7
V. Ispod 100	73	0,5	1	78	0,5	1	81	0,5	1
UKUPNO	15.447	100,0	17	16.151	100,0	17	16.632	100,0	17

Blag rast bilančne sume od 3,0% ili 482 milijuna KM, odnosno na razinu od 16,6 milijardi KM na kraju trećeg kvartala 2015. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita od 3,5% ili 421 milijun KM, odnosno na razinu od 12,6 milijardi KM, te ukupnog kapitala od 6,4% ili 155 milijuna KM iz osnove ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod četiri banke. Na kraju promatranog razdoblja 2015. godine ukupan kapital je iznosio 2,6 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, sa stopom od 8,2% ili 84 milijuna KM, odnosno na razinu od 943 milijuna KM.

Novčana sredstva u promatranom razdoblju smanjena su za 2,7% ili 124 milijuna KM, odnosno na nivo od 4,4 milijarde KM, kao rezultat, s jedne strane, blagog kreditnog rasta, ulaganja u vrijednosne papire i plasmana drugim bankama, a s druge strane, smanjenja kreditnih obveza.

U prva tri kvartala 2015. godine ostvaren je kreditni rast od 3,6% ili 400 milijuna KM, s napomenom da treba imati u vidu utjecaj, odnosno efekte promjene tečaja CHF-a u siječnju 2015. godine, tako da je realno kreditni rast iznosio cca 3,4%. Krediti su sa 30. 9. 2015. iznosili 11,6 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe značajan rast od 17,3% ili 138 milijuna KM (u 2014. godini rast je iznosio 42,4% ili 239 milijuna KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Sa 30. 9. 2015. portfelj vrijednosnih papira iznosio je 940 milijuna KM, što je udjel u aktivi od svega 5,6%.

Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje) imao je rast od 22,2% ili 130 milijuna KM (najviše rezultat značajnijeg povećanja ulaganja u vrijednosne papire kod jedne banke u trećem kvartalu 2015. godine), iznosio je 717 milijuna KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospelja povećani su za 3,9%, odnosno sa 215 milijuna KM na 223 milijuna KM. U oba portfelja nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹⁰ ukupne vrijednosti 424 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 114 milijuna

¹⁰ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

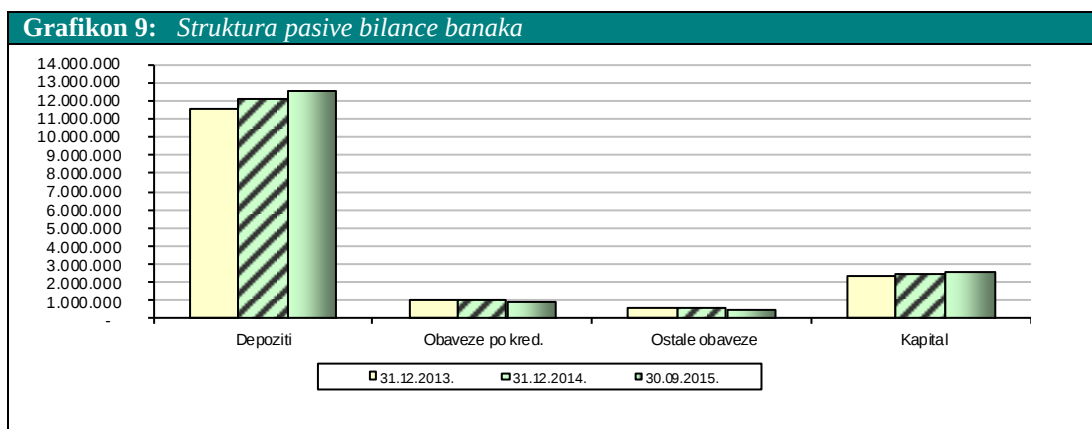
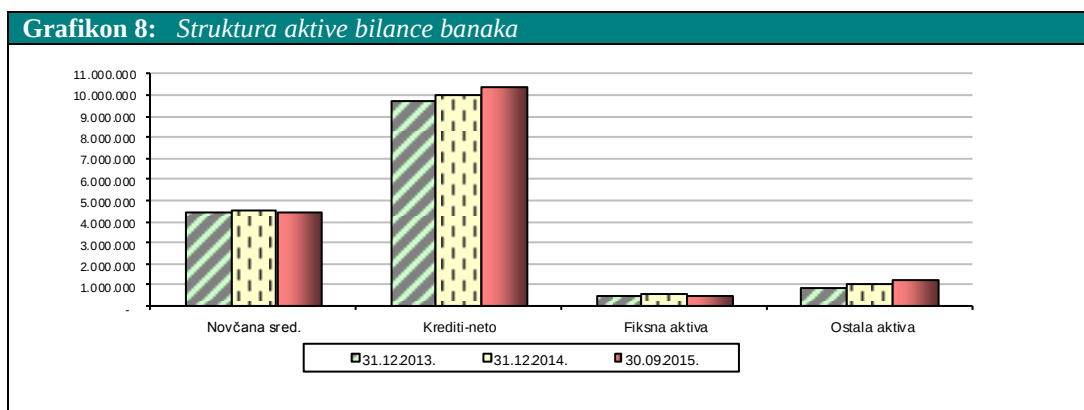
KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća poduzeća ukupno u iznosu od tri milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od cca 399 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2015. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovi kupnje trezorskih zapisa i obveznica, koja je u tri kvartala 2015. godine povećana sa 355 milijuna KM na 398 milijuna KM.

U prva tri kvartala 2015. godine Vlada F BiH emitirala je 11 tranši trezorskih zapisa ukupne nominalne vrijednosti 238 milijuna KM, od toga je u trećem kvartalu dospjelo 78 milijuna KM, tako da stanje sa 30. 9. 2015. iznosi 160 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 159,8 milijuna KM.

Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH. U svibnju i lipnju 2015. godine emitirane su dvije tranše obveznica nominalne vrijednosti po 30 milijuna KM, a u kolovozu jedna tranša od 20 milijuna KM, s napomenom da su banke kupile ukupno 62,6 milijuna KM. Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 30. 9. 2015. iznosi 239 milijuna KM (na kraju 2014. godine 255 milijuna KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 328 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 70 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospelja.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (940 milijuna KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel od 57,6% BiH (na kraju 2014. godine 56,6%), zatim slijede Austrija s udjelom od 12,9%, Rumunjska 10,8%, Francuska 3,7% itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 12,6 milijardi KM i udjelom od 75,5% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obveza nastavljen je i u 2015. godini, i nakon pada od 8,2%, udjel kreditnih obveza koje iznose 0,9 milijardi KM, smanjen je sa 6,4% na 5,7%, dok je udjel kapitala, koji je sa 30. 9. 2015. iznosio 2,6 milijardi KM, povećan sa 15,0% na 15,5%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje udjela kredita sa 69,2% na 69,6% i smanjenje udjela novčanih sredstava sa 28,2% na 26,7%.

- u 000 KM-

Tablica 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	431.592	9,8	456.750	10,0	567.581	12,8	106	124
RR kod CB BiH	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	2.889.919	65,1	109	101
Računi kod depoz.inst.u BiH	25.181	0,5	22.759	0,5	1.169	0,0	90	5
Računi kod depoz.inst.u inozem.	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	977.590	22,1	92	80
Novč. sred. u procesu naplate	501	0,0	316	0,0	211	0,0	63	67
UKUPNO	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	4.436.470	100,0	103	97

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u prvih devet mjeseci 2015. godine povećana su neznatnih 1% ili 35 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosila su 2,9 milijardi KM ili 65,1% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 62,6%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu nastavljen je i u promatranom razdoblju 2015. godine (posljedica odljeva, odnosno povlačenja depozita nerezidenata, prije svega matičnih grupacija, kao i otplate dospjelih kreditnih obveza), ova sredstva su smanjena za 20% ili 248 milijuna KM i iznosila su 1,0 milijardu KM ili 22,1% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 26,9%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 24% ili 111 milijuna KM, sa 30. 9. 2015. imale gotovog novca u iznosu od 568 milijuna KM, što je 12,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 70,2% na 74,0%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

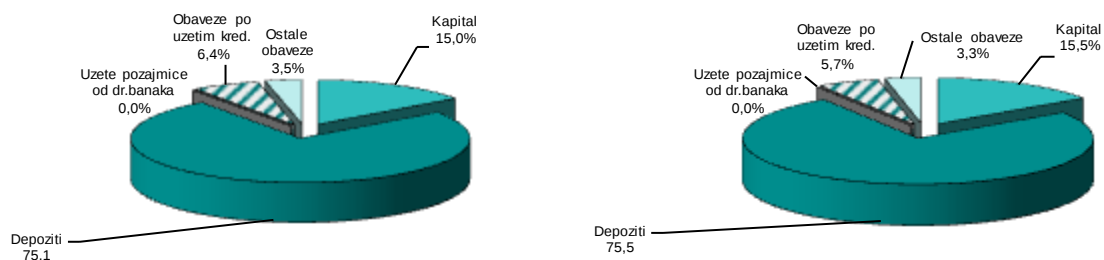
2.1.1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 9. 2015. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 10: Struktura pasive banaka

31.12.2014.

30.09.2015.

U prvim devet mjeseci 2015. godine udjel depozita (75,5%), kao najznačajnijeg izvora financiranja

banaka, je povećan za 0,4 postotna boda, dok je kontinuirani trend smanjenja udjela kreditnih obveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2015. godini (za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 5,7%).

Depoziti su 30. 9. 2015. iznosili 12,6 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,9 milijardi KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u promatranom razdoblju 2015. godine iznosila je 8,2% ili 84 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 110 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 6,4%.

Banke su sa 30. 9. 2015. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (pet od ukupno 28), na koje se odnosi 74% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, Svjetska banka - World Bank i European fund for Southeast Europe (EFSE).

Kapital je sa 30. 9. 2015. iznosio 2,6 milijardi KM, što je za 6,4% ili 155 milijuna KM više nego na kraju 2014. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) ostvaren u prvih devet mjeseci 2015. godine, te dokapitalizacije kod četiri banke (58 milijuna KM).

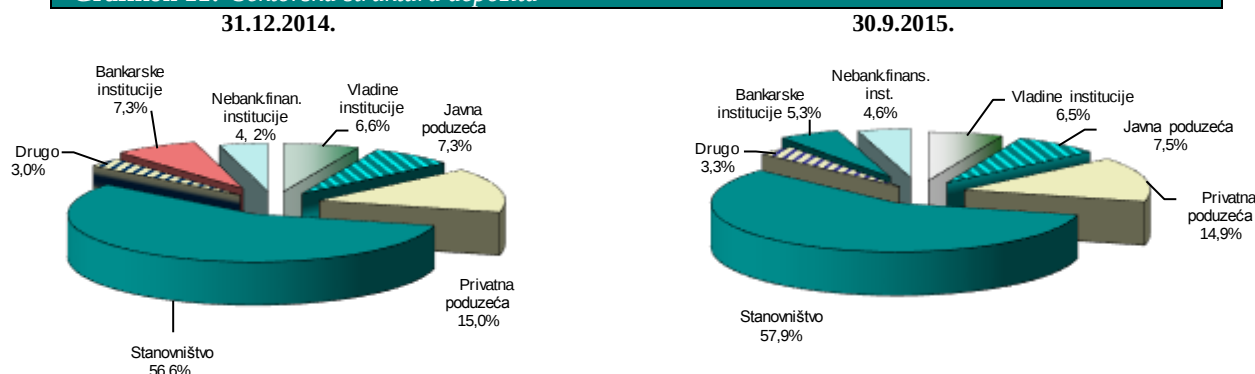
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 5,9% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 12: Sektorska struktura depozita¹¹

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	565.533	4,9	795.985	6,6	820.202	6,5	141	103
Javna poduzeća	1.076.527	9,3	883.463	7,3	938.526	7,5	82	106
Privatna poduzeća i druš.	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	1.875.614	14,9	109	103
Bankarske institucije	1.012.274	8,8	886.007	7,3	660.484	5,3	88	75
Nebankarske financ.instit.	535.915	4,7	517.110	4,2	579.289	4,6	96	112
Gradani	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	7.262.645	57,9	108	106
Ostalo	299.348	2,6	363.791	3,0	414.821	3,3	122	114
UKUPNO	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.551.581	100,0	105	103

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

¹¹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

U prva tri kvartala 2015. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, te ostalih sektora, izuzev depozita bankarskih institucija, koji imaju trend pada već nekoliko godina.

Depoziti stanovništva imaju kontinuirani rast u posljednjih nekoliko godina, u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su rast od 6% ili 399 milijuna KM, a udjel u ukupnim depozitima povećan je sa 56,6% na 57,9%, tako da su depoziti ovog sektora s iznosom od 7,3 milijarde KM i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka udjel depozita ovog sektora najveći, a kreće se u rasponu od 40% do 83%, odnosno u devet banaka je veći od 50%.

Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća. Nakon rasta u 2014. godini od 9% ili 153 milijuna KM, u prvih devet mjeseci 2015. godine zabilježen je blagi rast od 3% ili 55 milijuna KM, odnosno iznosili su 1,9 milijardi KM, što je udjel od 14,9% (-0,1 postotni bod).

Depoziti javnih poduzeća su u promatranom razdoblju povećani za 6% ili 55 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosili su 939 milijuna KM ili 7,5% ukupnih depozita (+ 0,2 postotna boda).

Depoziti bankarskih institucija, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, već nekoliko godina imaju trend značajnog smanjenja, što rezultira i padom udjela. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 30.9. 2015. za cca 70% ili 1,5 milijardi KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U prvih devet mjeseci 2015. godine depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 25% ili 226 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosili su 660 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela u ukupnim depozitima sa 7,3% na 5,3%. Ova sredstva su za 283 milijuna KM manja od kreditnih obveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja, odnosno 69 milijuna KM ili 13% oročenih depozita iz grupacije ima dospijeće do kraja 2015. godine, dok u 2016. godini dospijeva 174 milijuna KM ili 33%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, već duže razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 83% ili 551 milijun KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (83%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 9. 2015. iznosi jednu milijardu KM ili 5,5% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2014. godine (1,2 milijarde KM ili 7,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 4,5% (na kraju 2014. godine 6,4%), a u ukupnim kreditnim obvezama 27,6% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je veći za 0,6 postotnih bodova). U odnosu na kraj 2014. godine ova sredstva su smanjena za 24% ili 288 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi redovnih dospijeća (depoziti su smanjeni za 29,4% ili 230 milijuna KM, kreditne obveze za 6,1% ili 17 milijuna KM i subordinirani krediti za 29,2% ili 41 milijun KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo

visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaknuti da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i u funkciji su održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljnjeg smanjenja stranih izvora financiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora financiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom razdoblju bit će u fokusu kod većine banaka.

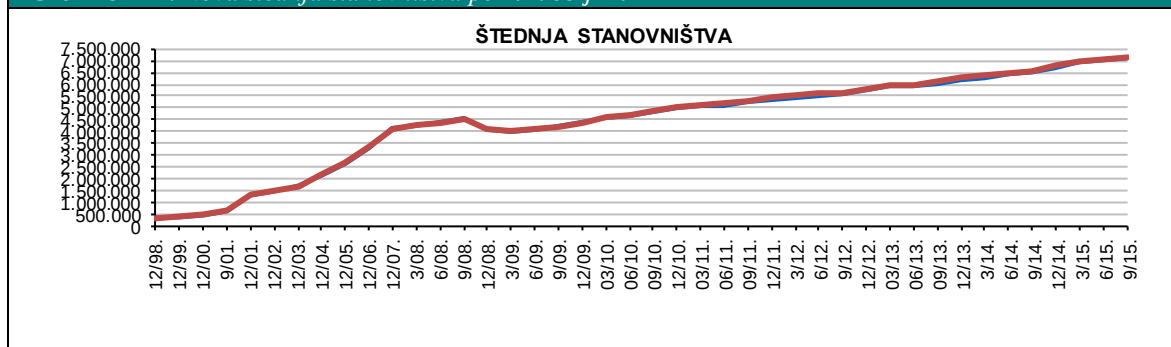
Depoziti ostalih sektora također su imali blagi rast: vladinih institucija 3% ili 24 milijuna KM, i nebankarskih finansijskih institucija 12% ili 62 milijuna KM. Navedeno je rezultiralo neznatnim promjenama u udjelu.

Valutna struktura depozita sa 30. 9. 2015. neznatno je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon blagog rasta od 4,7% ili 289 milijuna KM, povećali su udjel sa 50,8% na 51,4% i iznosili su 6,5 milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO) iznosili su 6,1 milijardu KM, što je udjel od 48,6% (-0,6 postotnih bodova).

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2015. godine neznatno je promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 11,6 milijardi KM imala su udjel 92,2% (+1,8 postotnih bodova), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 7,8% ukupnih depozita. Rast udjela depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 5,5% ili 606 milijuna KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 15,9% ili 185 milijuna KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su rast od 5,6% ili 374 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. prešli su iznos od sedam milijardi KM, odnosno iznosili su 7,07 milijardi KM.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima					
BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	65.179	73.072	77.215	112	106
Privatne	6.135.711	6.618.891	6.988.408	108	106
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.065.623	108	106

Grafikon 12: Nova štednja stanovništva po razdobljima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok osam banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 9,1% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 40% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 60% u stranoj.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)				INDEKS		
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.	3/2	4/3
1	2		3		4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.911.827	47,0%	3.129.098	46,8%	3.386.604	47,9%	107
Dugoročni štedni depoziti	3.289.063	53,0%	3.562.865	53,2%	3.679.019	52,1%	108
UKUPNO	6.200.890	100,0%	6.691.963	100,0%	7.065.623	100,0%	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2014. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 8% ili 258 milijuna KM i dugoročnih za 3% ili 116 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnim padom udjela dugoročnih depozita sa 53,2% na 52,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, nakon izbivanja financijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, s primjenom počevši od 1. 1. 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30. 9. 2015. ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹² banaka u F BiH na dan 30. 9. 2015. iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaknuti da je FBA, u cilju usklađivanja s međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom

¹² Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj: 46/14).

banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje: Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvješća u segmentu kapitala, s obvezom primjene od 30. 9. 2014.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital							
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS
1	2		3		4		5 (3/2) 6 (4/3)
1.a.Temeljni kapital prije umanjjenja	2.155.188		1.991.385		2.071.026		92 104
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.200.644		1.230.459		1.270.799		102 103
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485		136.485		132.667		100 97
1.3.Rezerve i zadržana dobit	818.059		624.441		667.560		76 107
1.b.Odbitne stavke	294.629		219.589		200.781		75 91
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	112.610		122.705		140.963		109 115
1.2. Gubitak iz tekuće godine	140.445		50.868		7.088		36 14
1.3. Trezorske dionice	156		81		81		52 100
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	41.418		41.873		48.124		101 115
1.5. Odložena porezna sredstva	N/a		2.780		2.791		N/a 100
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a		1.282		1.734		N/a 135
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.860.559	80%	1.771.796	81%	1.870.245	83%	95 106
2. Dopunski kapital	457.047	20%	412.922	19%	372.254	17%	90 90
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091		3.091		3.090		100 100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	215.083		229.895		241.680		107 105
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a		23.703		17.531		N/a 74
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	71.984		N/a		N/a		N/a N/a
2.5. Iznos subordiniranih dugova	165.473		154.814		108.534		94 70
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.416		1.419		1.419		100 100
3. Kapital (1 + 2)	2.317.606	100%	2.184.718	100%	2.242.499	100%	94 103
4. Odbitne stavke od kapitala	159.710		203.077		212.608		127 105
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	2.844		1.678		1.343		59 80
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	156.866		199.890		210.510		127 105
4.3. Ostale odbitne stavke	0		1.509		755		N/a 50
5. Neto kapital (3- 4)	2.157.896		1.981.641		2.029.891		92 102

U prva tri kvartala 2015. godine kapital¹³ je povećan za 3% ili 58 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 6% ili 98 milijuna KM, dok je dopunski smanjen za 10% ili 41 milijun KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja (prijenosa iz dopanskog u temeljni kapital) ostvarene dobiti za 2014. godinu. Nakon provedbe zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 166 milijuna KM raspoređena je na sljedeći način: 29% ili 49 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 0,3 milijuna KM rasporedile za djelomično pokriće akumuliranih gubitaka, četiri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 55 milijuna KM), dok je jedna banka ostvarenu dobit od 62 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala. Također, jedna banka je, pored isplate dividende iz dobiti za 2014. godinu, dodatno rasporedila za dividendu i iznos od 15 milijuna KM iz zadržane dobiti. Na povećanje temeljnog kapitala utjecala je i dokapitalizacija dvije banke u iznosu od 36 milijuna KM, te povećanja dioničkog kapitala dvije banke novom emisijom (konverzijom subordiniranog duga) u iznosu od 22 milijuna KM i jedne banke tehničkom emisijom iz rezervi u iznosu od 10 milijuna KM.

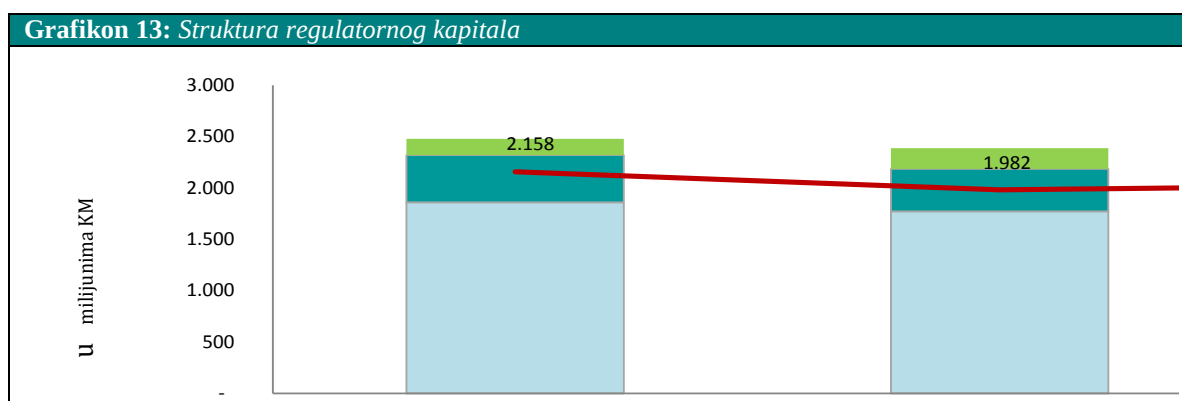
Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 19 milijuna KM, kao rezultat smanjenja po osnovi djelomičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod četiri banke u iznosu od 33 milijuna KM (od čega se na jednu banku odnosi 32 milijuna KM) na teret dioničkog kapitala i/ili rezervi, te povećanja nematerijalne imovine.

¹³ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A).

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 41 milijun KM, a najveći utjecaj je imalo smanjenje subordiniranih dugova za 46 milijuna KM, zbog već navedene konverzije u dionički kapital i po osnovi redovnog dospijeca.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 9. 2015. iznosila 210 milijuna KM, što je za 5% ili 11 milijuna KM više nego na kraju 2014. godine (2014. godini ova stavka je povećana za 30% ili 46 milijuna KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

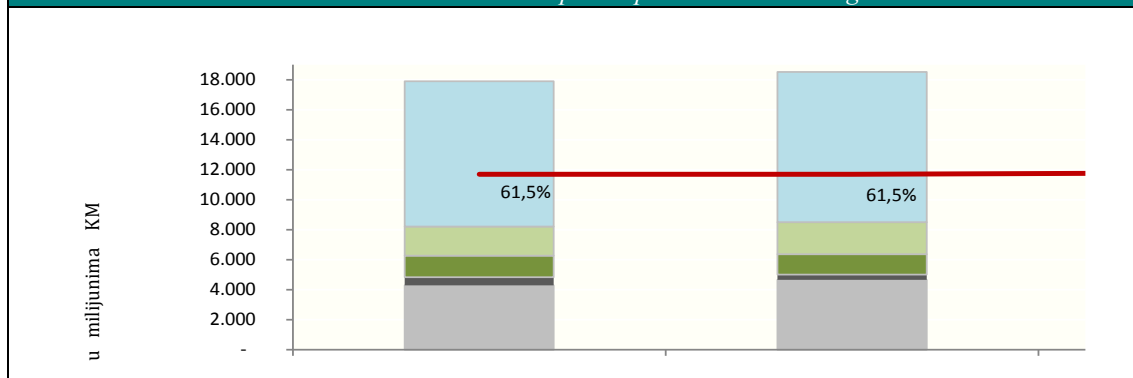
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 2% ili 48 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosi dvije milijarde.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.893.904	18.518.813	18.989.580	103	103
1 Aktiva bilance stanja	14.969.445	15.627.474	16.096.991	104	103
2. Izvanbilančne pozicije	2.924.459	2.891.339	2.892.589	99	100
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.198.260	4.598.235	4.835.494	110	105
Ponder 20%	1.424.069	1.361.199	1.173.809	96	86
Ponder 50%	33.110	54.096	47.765	163	88
Ponder 100%	9.314.006	9.613.944	10.039.923	103	104
Koef.konverzije 0,0	86.947	52.453	49.439	60	94
Koef.konverzije 0,1	550.966	356.611	299.097	65	84
Koef.konverzije 0,5	1.916.076	2.073.404	2.150.548	108	104
Koef.konverzije 1,0	370.470	408.871	393.505	110	96
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	10.998.977	11.394.469	11.797.259	104	104
Prosječni ponder rizika	61,5%	61,5%	62,1%	100	101

Grafikon 14: *Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika*

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u tri kvartala 2015. godine je povećana za 3% ili 471 milijun KM, na što je utjecao rast bilančnih stavki (3% ili 469 milijuna KM), najviše kao neto efekt rasta stavki koji se ponderiraju s ponderom 0% i 100% (što se najvećim dijelom odnosi na rast kreditnog portfelja) i pada stavki s ponderom 20%, dok su izvanbilančne stavke skoro nepromijenjene. Rezultat navedenog je rast prosječnog pondera rizika sa 61,5% na 62,1%.

Suprotan smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je neznatno smanjen (1%) i iznosi 977 milijuna KM. Sve to je rezultiralo blagim povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive (3%).

Sa 30. 9. 2015. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 9. 2015. iznosila je 12,6%, što je na istoj razini kao i na kraju 2014. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁴ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 9. 2015. iznosio 15,9%, što je za 0,1 postotni bod manje u odnosu na kraj 2014. godine.

Također, pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 30. 9. 2015. na razini bankarskog sektora iznosi 14,6%. Bitna odredba nove Odluke je i obveza banaka da dio temeljnog kapitala koji je iznad 6% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također, prema novoj Odluci, dužne osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši sa stanjem na dan 31. 12. 2015., uz obvezu kvartalnog izvješćivanja od 30. 9. 2014. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2015. iznosi 9,7%.

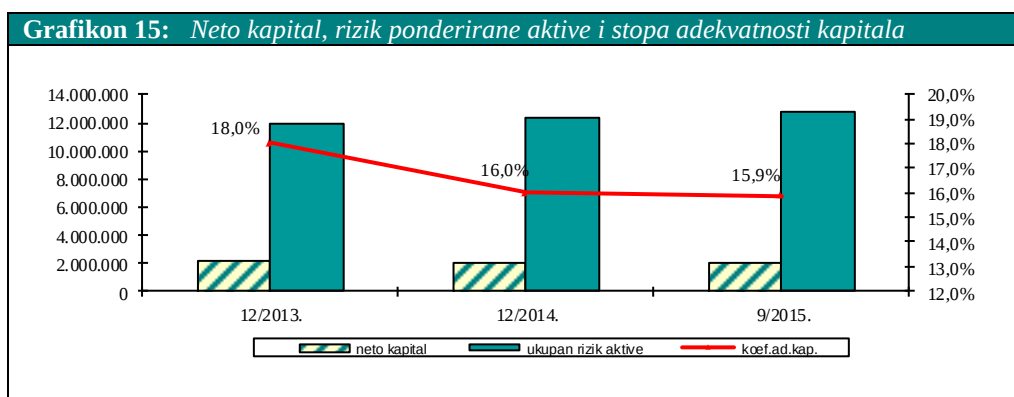
Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%. Razlog tome je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi

¹⁴ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

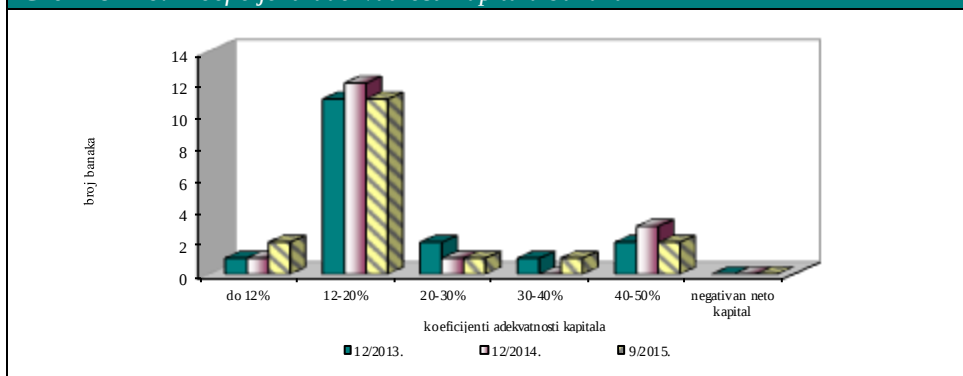
vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvaliteti aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 milijuna KM, što je 25,5% temeljnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milijun KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovi prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U tri kvartala 2015. godine neto nekvalitetna aktiva neznatno je smanjena i iznosila je 413 milijuna KM, a koeficijent 22,1%. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tablica 17: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.157.896	1.981.641	2.029.891	92	102
2. RIZIK AKTIVE BILANCA I IZVANBILANCA	10.998.977	11.394.469	11.797.259	104	104
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734	100	99
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	11.980.295	12.376.719	12.773.993	103	103
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	18,0%	16,0%	15,9%	89	99

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 9. 2015. od 15,9% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 16: Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 30. 9. 2015., 15 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 10 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2014. godine, u rasponu od 0,3 do 4,3 postotnih bodova, kod jedne je nepromijenjena, dok je kod šest banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12% (10,6%, 10,2%),
- 6 banaka ima stopu između 12,4% i 14,4%,
- 3 banke imaju stopu između 15,1% i 15,9%,
- 3 banke imaju stopu između 17,0% i 20,7%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 36,1% i 46,7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH, što je dodatno pojačano utjecajem ogromnih šteta izazvanih poplavama u proljeće i ljeto 2014. godine, kako na gospodarske subjekte i određene sektore, tako i na stanovništvo u tim područjima. Također su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka

utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju financijske izvještaje sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) sukladno kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 18: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁵	13.517.944	14.119.056	14.672.584	104	104
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.504.174	1.551.075	1.562.594	103	101
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.255.162	1.253.270	1.255.627	100	100
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	411.515	447.920	461.984	109	103
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	156.866	199.889	210.510	127	105
7. Nerizične stavke	6.145.092	6.217.740	6.160.258	101	99
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.663.036	20.336.796	20.832.842	103	102

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁶ banaka u F BiH sa 30. 9. 2015. iznosila je 20,8 milijardi KM i veća je za 2% u odnosu na kraj 2014. godine. Rizična aktiva iznosi 14,7 milijardi KM i veća je za 4% ili 553 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 6,2 milijarde KM ili 29% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 1% ili 57 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu neznatno su povećane (1% ili 12 milijuna KM) i iznose 1,6 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama su, kao i na kraju prethodne dvije godine, na skoro istoj razini od 1,25 milijardi KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁷ iznose 462 milijuna KM i veće su za 3% ili 14 milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 milijuna KM i na istoj su razini, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počevši od 31. 12. 2012.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbačenu stavku od kapitala i utječe na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁸ sa 30. 9. 2015. iznose 210 milijuna KM, s rastom od 5% ili 11 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja, ali i podcijenjenih ispravaka vrijednosti kod jednog broja banaka, što je u funkciji iskazivanja boljeg (ciljanog) financijskog rezultata.

¹⁵ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 224 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

¹⁶ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -pročišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁷ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁸ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tablica 19: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%		
1.	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
Kredit	9.396.444	84,3	9.725.304 ¹⁹	84,1	10.095.638	83,8	103	104
Kamate	81.456	0,7	74.573	0,6	75.009	0,6	92	101
Dospjela potraživanja	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	1.217.254	10,1	103	103
Potraživanja po plać. garancijama	31.783	0,3	26.218	0,3	26.405	0,2	82	101
Ostali plasmani	201.786	1,8	194.440	1,7	178.267	1,5	96	92
Ostala aktiva	294.623	2,6	361.666	3,1	460.710	3,8	123	127
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	11.150.134	100,0	11.566.789	100,0	12.053.283	100,0	104	104
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.523.506		5.806.579		5.804.708		105	100
3.BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	16.673.640		17.373.368		17.857.991		104	103
4.RIZIČNA IZVANBILANCA	2.367.810		2.552.267		2.619.301		108	103
5.NERIZIČNA IZVANBILANCA	621.586		411.161		355.550		66	86
6.UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.989.396		2.963.428		2.974.851		99	100
7.RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	13.517.944		14.119.056		14.672.584		104	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.145.092		6.217.740		6.160.258		101	99
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	19.663.036		20.336.796		20.832.842		103	102

Bruto bilančna aktiva²⁰ iznosi 17,9 milijardi KM i veća je za 3% ili 485 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine, a rizična bilančna aktiva iznosi 12 milijardi KM, što je 67% bruto bilančne aktive i veća je 4% ili 486 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 5,8 milijardi KM i na istoj je razini u odnosu na kraj prošle godine. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,6 milijardi KM, s blagim rastom od 3% ili 67 milijuna KM, a nerizične stavke 356 milijuna KM, sa smanjenjem od 14% ili 56 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Za devet mjeseci 2015. godine ostvaren je rast kredita od 4% ili 400 milijuna KM, (u 2014. godini rast iznosio 3% ili 318 milijuna KM). Sa 30. 9. 2015. krediti su iznosili 11,6 milijardi KM, što je udjel od 69,6% (+0,4 postotnih bodova).

Za devet mjeseci 2015. godine plasirano je ukupno 5,8 milijardi KM novih kredita, što je za 7% ili 389 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 67%, a na stanovništvo 28% (na kraju 2014. godine: gospodarstvo 69%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita je ista kao i na kraju 2014. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,4 milijarde KM imaju udjel od 55% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

¹⁹ Isključen iznos kredita od 175 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

²⁰ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

Tablica 20: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Vladine institucije	142.010	1,3	190.401	1,7	245.075	2,1	134	129
Javna poduzeća	259.769	2,4	253.057	2,3	264.975	2,3	97	105
Privatna poduzeća i društ.	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	5.294.539	45,8	100	101
Bankarske institucije	6.671	0,1	10.449	0,1	4.971	0,0	157	48
Nebankarske financijske instit.	37.791	0,3	43.424	0,3	52.576	0,5	115	121
Građani	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	5.698.019	49,2	105	105
Ostalo	8.919	0,1	8.571	0,1	10.205	0,1	96	119
UKUPNO	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.570.360	100,0	103	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. Za devet mjeseci 2015. godine nastavljen je trend povećanja udjela kredita stanovništva, ostvaren je rast od 5% ili 250 milijuna KM i sa 30. 9. 2015. iznosili su 5,7 milijardi KM, dok je udjel povećan sa 48,8% na 49,2%. Krediti dani privatnim poduzećima iznose 5,3 milijarde KM, s neznatnim rastom od 1% ili 78 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 46,7% na 45,8%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 9. 2015., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara²¹ iznosi 78%, udjel stambenih kredita iznosi 19%, a s preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2014. godine: potrošna dobara 77%, stambeni 20%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 62,2%, a privatnim poduzećima 45,5% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2014. godine: stanovništvo 62,4%, privatna poduzeća 47,5%).

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 64% ili 7,5 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7,3 milijarde KM ili 97%, CHF: 204 milijuna KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 35% ili četiri milijarde KM, a najmanji udjel od samo 1% ili 69 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 64 milijuna KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 204 milijuna KM ima udjel od 1,8% u ukupnom kreditnom portfelju i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

Tablica 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2013.			31.12.2014.			30.9.2015.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.754.079	79,6	215.083	11.494.730	81,4	229.895	12.083.992	82,4	241.681	107	105
B	1.094.361	8,1	93.547	955.518	6,8	83.031	931.434	6,3	76.606	87	97
C	356.646	2,6	90.541	272.134	1,9	64.168	293.133	2,0	73.684	76	108
D	502.803	3,7	295.224	523.939	3,7	301.942	471.112	3,2	277.709	104	90
E	810.055	6,0	809.779	872.735	6,2	872.039	892.913	6,1	892.914	108	102
Rizična ak. (A-E)	13.517.944	100,0	1.504.174	14.119.056	100,0	1.551.075	14.672.584	100,0	1.562.594	104	104
Klasificirana (B-E)	2.763.865	20,4	1.289.091	2.624.326	18,6	1.321.180	2.588.592	17,6	2.588.592	95	99
Nekvalitetna (C-E)	1.669.504	12,4	1.195.544	1.668.808	11,8	1.238.149	1.657.158	11,3	1.657.158	100	99
Nerizična akt.²²	6.145.092			6.217.740			6.160.258			101	99
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.663.036			20.336.796			20.832.842			103	102

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Nakon visokog rasta dospjelih potraživanja u prvoj polovici 2015. godine (6% ili 70 milijuna KM), u trećem kvartalu ista su smanjena za 37 milijuna KM (najvećim dijelom po osnovi trajnog otpisa), te je ukupan rast za devet mjeseci 2015. godine iznosio 3% ili 33 milijuna KM (u 2014. godini 3% ili 35 milijuna KM). Sa 30. 9. 2015. dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, a udjel je neznatno smanjen sa 10,8% na 10,7%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su za devet mjeseci 2015. godine ključni pokazatelji kvalitete aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2014. godine (isključivo zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 63 milijuna KM). Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima udjel nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 9. 2015. iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,7 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je blago smanjena za 1% ili 36 milijuna KM (u 2014. godini pad od 5% ili 139 milijuna KM). Nakon visokog rasta B kategorije u prvom kvartalu (10% ili 93 milijuna KM), zbog pogoršanja (pomjeranja) klasifikacije značajnog iznosa kreditne izloženosti iz B u C kategoriju kod jedne banke u sustavu, B kategorija je za devet mjeseci 2015. godine smanjena za 3% ili 24 milijuna KM (u 2014. godini pad od 13% ili 139 milijuna KM). Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 1% ili 12 milijuna KM (u 2014. godini nekvalitetna aktiva je zadržana na istoj razini) zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 63 milijuna KM. Za devet mjeseci 2015. godine E kategorija je rasla 2% ili 20 milijuna KM (u 2014. godini rast je iznosio 8% ili 63 milijuna KM), sa smanjenim udjelom sa 6,2% na 6,1%, da nije bilo trajnog otpisa E kategorija bi imala rast od 10% ili 83 milijuna KM, a što ukazuje da je i dalje prisutno „kvarenje“ kreditnog portfelja.

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivu iznosi 17,6%, a smanjenje za jedan postotni bod u odnosu na kraj 2014. godine je rezultat rasta od 5% ili 589 milijuna KM aktive klasificirane u A kategoriju (dobra aktiva).

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 11,3%, što je niže za 0,5 postotnih bodova u odnosu na kraj 2014. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 6,3% (na kraju 2014. godine 6,8%), te sumnju da

²² Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

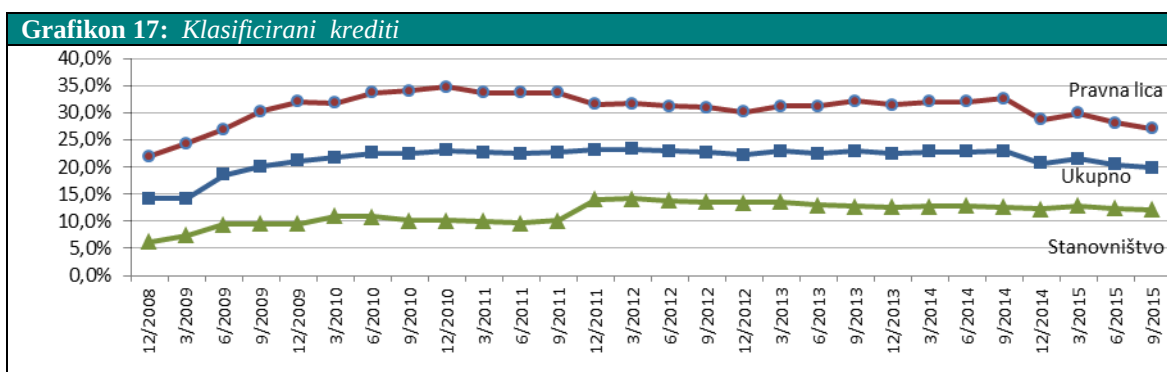
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

Tablica 22: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.					30.09.2015.							
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos Udjel	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos Udjel	INDEKS		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	5.001.658	87,8	4.282.500	72,9	9.284.158	80,2	105
B	144.930	2,7	595.817	10,4	740.747	6,6	148.765	2,6	571.045	9,7	719.810	6,2	97
C	64.360	1,2	199.117	3,5	263.477	2,4	69.203	1,2	216.353	3,7	285.556	2,5	108
D	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	86.584	1,5	365.325	6,2	451.909	3,9	91
E	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	391.809	6,9	437.118	7,4	828.927	7,2	102
UKUPNO	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	5.698.019	100,0	5.872.341	100,0	11.570.360	100,0	104
Klas. kred. B-E	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	696.361	12,2	1.589.841	27,1	2.286.202	19,8	99
Nekv. kred C-E	527.911	9,7	1.045.308	18,3	1.573.219	14,1	547.596	9,6	1.018.796	17,3	1.566.392	13,5	100
		48,8		51,2		100,0		49,2		50,8		100,0	
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,1		70,9		100,0		30,5		69,5		100,0	
Nekvalitetni C-E		33,6		66,4		100,0		35,0		65,0		100,0	
Kategorija B		19,6		80,4		100,0		20,7		79,3		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita su blago poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel klasificiranih kredita je smanjen na 19,8% (-0,9 postotnih bodova), zbog pada istih za 1% ili 28 milijuna KM, i to pada pravnih osoba za 3% ili 51 milijun KM, dok je kod stanovništva prisutan rast od 3,5% ili 23 milijuna KM.

Udjel nekvalitetnih kredita, kao ključni pokazatelj kvalitete kredita, je smanjen sa 14,1% na 13,5%. Ukupni nekvalitetni krediti su zadržani na istoj razini u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat pada nekvalitetnih kredita pravnih osoba za 2% ili 26 milijuna KM, dok je kod stanovništva prisutan rast od 4% ili 20 milijuna KM. Ako se isključe efekti rasta tečaja CHF valute, nekvalitetni krediti bi imali pad od 1% ili 19 milijuna KM u odnosu na kraj prethodne godine.

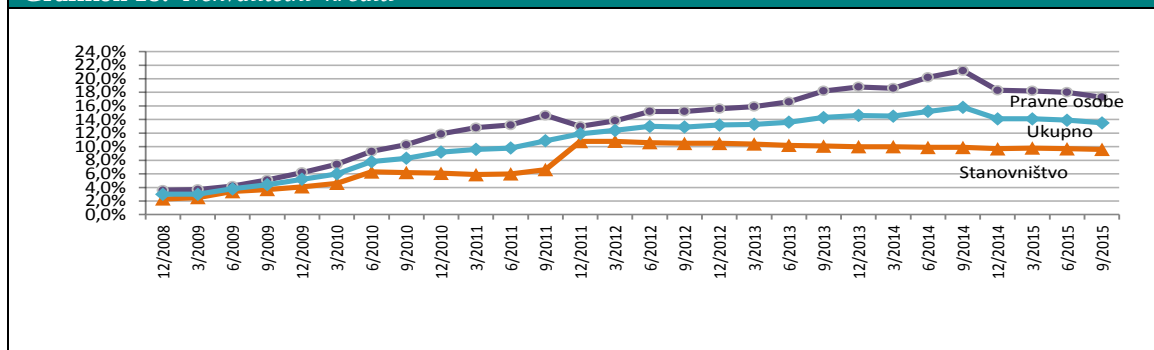

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 5,9 milijardi KM, sa 30. 9. 2015. u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 27,1% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 1,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini udjel je smanjen za 1,8 postotnih bodova), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,2% ili

696 milijuna KM, što je smanjenje za 0,1 postotni bod u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini udjel je smanjen za 0,3 postotna boda), što je također visoka razina.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Grafikon 18: Nekvalitetni krediti

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 65%, a na stanovništvo 35% (na kraju 2014. godine: pravna lica 66%, stanovništvo 34%). Za devet mjeseci 2015. godine udjel nekvalitetnih kredita kod sektora stanovništva je skoro na istoj razini, dok je kod pravnih osoba smanjen. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 17,3% ili jedna milijarda KM, što je za jedan postotni bod manje nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini udjel je smanjen za 0,5 postotnih bodova). Za sektor stanovništva isti iznose 9,6% ili 548 milijuna KM (u 2014. godini udjel smanjen za 0,3 postotnih bodova).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2014.				30.9.2015.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pr. osobama za:										
Poljoprivredu (AGR)	123.863	1,1	24.336	19,6	124.603	1,1	20.679	16,6	101	85
Proizvodnju (IND)	1.596.479	14,3	376.607	23,6	1.639.646	14,2	363.523	22,2	103	97
Građevinarstvo (CON)	381.631	3,4	111.056	29,1	438.504	3,8	120.346	27,4	115	108
Trgovinu (TRD)	2.263.740	20,3	349.642	15,4	2.275.308	19,7	318.435	14,0	101	91
Ugostiteljstvo (HTR)	165.227	1,5	26.039	15,8	187.010	1,6	25.404	13,6	113	98
Ostalo ²³	1.191.030	10,7	157.628	13,2	1.207.270	10,4	170.409	14,1	101	108
UKUPNO 1.	5.721.970	51,2	1.045.308	18,3	5.872.341	50,8	1.018.796	17,3	103	97
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.210.605	37,7	316.997	7,5	4.484.512	38,8	329.856	7,4	107	104
Stambenu izgradnju	1.109.191	9,9	176.846	15,9	1.096.537	9,5	184.838	16,9	99	105
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	128.511	1,2	34.068	26,5	116.970	1,0	32.902	28,1	91	97
UKUPNO 2.	5.448.307	48,8	527.911	9,7	5.698.019	49,2	547.596	9,6	105	104
UKUPNO (1. +2.)	11.170.277	100,0	1.573.219	14,1	11.570.360	100,0	1.566.392	13,5	104	100

²³ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Najveći udjel u ukupnim kreditima pravnih osoba imaju sektori trgovine 19,7% i proizvodnje 14,2%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 38,8% i stambeni krediti 9,5% (na kraju 2014. godine: trgovina 20,3%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 37,7% i stambeni krediti 9,9%).

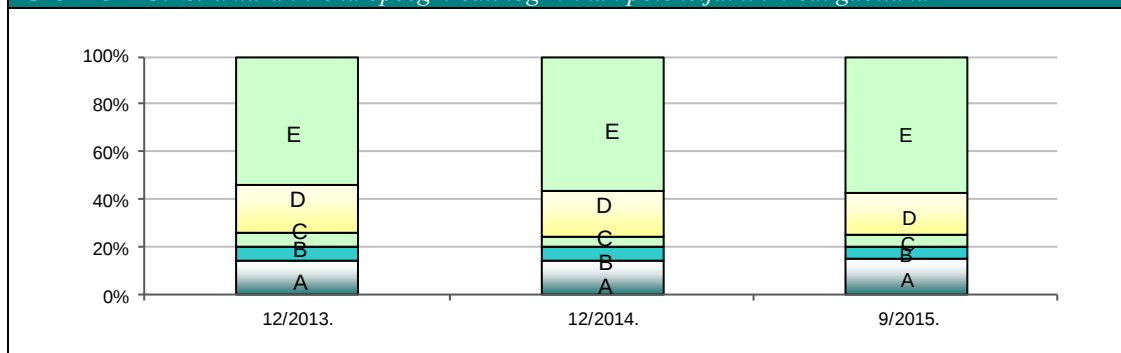
Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,8%, i dalje ima najveći udjel nekvalitetnih kredita od 27,4%, sa trendom daljnjeg smanjenja: za devet mjeseci 2015. godine smanjeno je za 1,7 postotnih bodova (u 2014. godini smanjeno je za 1,8 postotnih bodova), iako je zabilježen nominalni rast nekvalitetnih kredita za 8% ili 9 milijuna KM, dok je na razini sektora ostvaren kreditni rast od 15% ili 57 milijuna KM. Također, kod sektora poljoprivrede, iako ima najmanji udjel od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visok udjel od 16,6% (12/14: 19,6%), koje je smanjen za tri postotna boda u odnosu na kraj prethodne godine, a kao rezultat značajnog pada nekvalitetnih kredita za 15% ili četiri milijuna KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,7%) i proizvodnje (14,2%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,6 milijardi KM je povećana za 3% ili 43 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti za devet mjeseci 2015. godine smanjeni za 3% ili 13 milijuna KM, odnosno na 363 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela sa 23,6% na 22,2% (u 2014. godini rast je iznosio 13% ili 43 milijuna KM, a udjel je povećan za dva postotna boda, odnosno na razinu od 23,6%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine za devet mjeseci 2015. godine povećano je za 1% ili 12 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,3 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 9% ili 31 milijun KM, sa 30. 9. 2015. iznosili su 318 milijuna KM, a udjel je smanjen za 1,4 postotna boda, odnosno na 14% (u 2014. godini ostvaren je pad od 11% ili 42 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 17,1% na 15,4%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva je prisutan blagi rast nekvalitetnih kredita kod opće potrošnje (4% ili 13 milijuna KM) i stambene izgradnje (5% ili 8 milijuna KM), dok je kod obrtnika prisutno smanjenje (3% ili jedan milijun KM). Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 28,1% (na kraju 2014. godine 26,5%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 16,9% imaju stambeni krediti (na kraju 2014. godine 15,9%), dok krediti za opću potrošnju, s najvećim udjelom od 38,8% u ukupnim kreditima, imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 7,4% (na kraju 2014. godine 7,5%).

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.			
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	215.083	14,3	229.895	14,8	241.681	15,5	107	105
B	93.547	6,2	83.031	5,4	76.606	4,9	89	92
C	90.541	6,0	64.168	4,1	73.684	4,7	71	115
D	295.224	19,6	301.942	19,5	277.709	17,8	102	92
E	809.779	53,9	872.039	56,2	892.914	57,1	108	102
UKUPNO	1.504.174	100,0	1.551.075	100,0	1.562.594	100,0	103	101

Grafikon 19: *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka*

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2014. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 1% ili 11 milijuna KM i iznose 1,6 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 5% ili 12 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su zadržane na istoj razini u odnosu na kraj 2014. godine. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili šest milijuna KM i iznose 77 milijuna KM, dok su rezerve za nekvalitetnu aktivu povećane za 1% ili šest milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovi rasta rezervi za C kategoriju od 15% ili 10 milijuna KM i rezervi za E kategoriju od 2% ili 21 milijun KM, dok su rezerve za D kategoriju smanjene za 8% ili 24 milijuna KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat konstantnog pogoršanja kreditnog portfelja, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 9% i manji je za 0,4 postotna boda u odnosu na kraj 2014. godine.

Sa 30. 9. 2015. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 59% i E 100% (na kraju 2014. godine: B 8,8%, C 24,2%, D 57,7% i E 100%).²⁴

U skladu sa MRS/MSFI banke su obvezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih sukladno internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

²⁴ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tablica 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)				INDEKS
	31.12.2014.		30.9.2015.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.119.056	100,0%	14.672.584	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.802.238	12,8%	1.754.013	11,9%	97
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.784.233		1.735.881		97
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	18.005		18.132		101
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	12.316.818	87,2%	12.918.571	88,1%	105
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.253.270	100,0%	1.255.627	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.106.595	88,3%	1.102.877	87,8%	100
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.099.846		1.096.355		100
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	6.749		6.522		97
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁵)	146.675	11,7%	152.750	12,2%	104
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.170.277	100,0%	11.570.360	100,0%	104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.719.139	15,4%	1.675.134	14,5%	97
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	9.451.138	84,6%	9.895.226	85,5%	105
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.160.481	100,0%	1.168.896	100,0%	101
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.045.863	90,1%	1.047.504	89,6%	100
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	114.618	9,9%	121.392	10,4%	106
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	61,4%		62,9%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	8,9%		8,6%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) za devet mjeseci 2015. godine su smanjeni za 3% ili 44 milijuna KM (u 2014. godini rast je iznosio 9% ili 155 milijuna KM), dok su nekvalitetni krediti zadržani na istoj razini. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za 0,9 postotnih bodova i iznosi 14,5%, a nekvalitetnih kredita 13,5%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivnoj je smanjen za 0,9 postotnih bodova i iznosi 11,9%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravicima vrijednosti je neznatno povećana i iznosi 62,9% (na kraju 2014. godine 61,4%) zbog pada defaulta (3%), dok su ispravke vrijednosti za default ostale na istoj razini. Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je također povećana i iznosi 75,1% (na kraju 2014. godine: 74,2%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je na istoj razini i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,6% (na kraju 2014. godine 8,9%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je blago smanjena sa 11% na 10,6%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁶.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovici 2014. godine, od ukupno primljenih 296 zahtjeva za moratorij na kreditne obveze, odobrile 207 zahtjeva u ukupnom iznosu od 34 milijuna KM ili 70% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Sa 30. 9. 2015. stanje navedenih kredita iznosi 22 milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi 19 milijuna KM, a na fizičke osobe tri milijuna KM.

²⁵ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

²⁶ "Službene novine F BiH", br.55/14.

Također, sukladno navedenoj Odluci, banke su u drugoj polovici 2014. godine, od ukupno primljenih 285 zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obveza, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 39 milijuna KM ili 67% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obveza. Sa 30. 9. 2015. stanje restrukturiranih kredita iznosi 45 milijuna KM od čega se na pravne osobe odnosi 43 milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM. Kod navedene kategorije kredita nije zabilježeno smanjenje izloženosti, iz razloga što restrukturirani krediti obuhvaćaju i kredite s moratorijem po isteku moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 9. 2015. imaju veoma nizak udjel: moratorij 0,19% i restrukturiranje 0,39%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 30. 9. 2015., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.166.480, 1.495 kreditnih partija su otplaćivali jamci (1.507 jamaca). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,36% i 0,13%.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka u prethodnom razdoblju (45% u 2013. godini, 7% u 2014. godini) za devet mjeseci 2015. godine je zabilježen blagi pad od 2% ili pet milijuna KM, kao i kod banaka u većinskom stranom vlasništvu pad od 1% ili šest milijuna KM (u 2014. godini nekvalitetni krediti su smanjeni za 4%). Udjel nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 13%, a kod „domaćih banaka“ 30%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljnjeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvalitete rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 26: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ²⁷			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	123.889	160.135	84.981	129	53
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	570	409	461	72	113
Upravi banke	2.507	1.994	2.236	79	112
UKUPNO	126.966	162.538	87.678	128	54
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	16.046	21.826	6.511	136	30

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 46%, a potencijalne obveze za 70%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke u sustavu. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sustava niska. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

²⁷ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2015. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 174 milijuna KM, što je za 40% ili 50 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom razdoblju prošle godine (efekt 34 milijuna KM), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala s gubitkom (efekt 24 milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od osam milijuna KM je prvenstveno rezultat ostvarenja manje dobiti kod nekoliko banaka, ostvarenog većeg gubitka kod jedne banke, te poslovanje s gubitkom jedne banke koja je u istom razdoblju prošle godine poslovala pozitivno.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti.

Ostvaren bolji financijski rezultat u odnosu na isto razdoblje prošle godine, rezultat je, prije svega, daljnjeg smanjenja neamatnih rashoda, posebno troškova ispravke vrijednosti, a s druge strane, rasta ukupnog prihoda, koji je podržan rastom operativnih prihoda, te neto kamatnog prihoda (znatno veće smanjenje kamatnih rashoda od kamatnih prihoda rezultiralo je pozitivnim efektom, odnosno rastom neto kamatnog prihoda).

Pozitivan financijski rezultat od 181 milijun KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 18% ili 28 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od sedam milijuna KM iskazan je kod dvije banke.

-000 KM-

Tablica 27: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.9.2013.		30.9.2014.		30.9.2015.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-49.171	4	-29.423	2	-7.088	2
Dobit	140.853	13	153.395	15	180.998	15
Ukupno	91.682	17	123.972	17	173.910	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (181 milijun KM) 67% ili 121 milijun KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udjel aktive u bankarskom sektoru 48%, dok se od ukupnog gubitka od sedam milijuna KM, samo na jednu banku odnosi 88% ili šest milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima bolji financijski rezultat (za 58 milijuna KM), dok šest banaka ima lošiji rezultat (za osam milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava blago poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, posebno kod nekoliko većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom razdoblju prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitete zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik i negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednjih nekoliko godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje financijskog rezultata u većini banaka u zadnje tri godine. Navedeno, kao i rezultati analize

pokrivenosti loših kredita ispravcima vrijednosti i nalazi on site kontrole, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 679 milijuna KM, što je povećanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 5% ili 31 milijun KM. Ukupni nekamatni rashodi iznose 505 milijuna KM, sa stopom pada od 4% ili 19 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Rast prosječnih kamatonosnih kredita (kod većeg broja banaka) za 3,8% nije mogao ublažiti efekt smanjenja prosječne kamatne stope na kredite, a što je rezultat blagog pada aktivnih kamatnih stopa, što je u konačnici imalo za posljedicu nastavak trenda pada kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na usporedno razdoblje, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke, najvećim dijelom utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 572 milijuna KM, što je za 1% ili pet milijuna KM manje nego u istom razdoblju prošle godine, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 89,2% na 84,3%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili najveći nominalni pad od četiri milijuna KM ili 1%, sa smanjenim udjelom u ukupnim prihodima sa 80,2% na 75,9%.

Pozitivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali veći i relativni i nominalni pad (-13% ili 21 milijun KM) u odnosu na pad kamatnih prihoda (-1% ili pet milijuna KM). Kamatni rashodi iznose 149 milijun KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 26,3% na 22,0%. Najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima odnosi se na kamatne rashode po računima depozita koji iznose 131 milijun KM sa zabilježenim smanjenjem od 10% ili 15 milijuna KM, a što je rezultat strukture depozitne osnove (veći udjel depozita koji nose nižu kamatnu stopu). Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 11 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine bilježe smanjenje od 22% ili tri milijuna KM, sa smanjenjem udjela sa 2,3% na 1,7%.

Značajnije smanjenje kamatnih rashoda (-13%) je amortiziralo smanjenje kamatnih prihoda (-1%), što je rezultiralo rastom neto kamatnog prihoda za 4% ili 16 milijuna KM, odnosno na razinu od 423 milijuna KM, sa skoro istim udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 62%.

Operativni prihodi iznose 256 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 6% ili 15 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda ostalo je na skoro istoj razini od 37%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge, koje imaju rast od 7% ili 11 milijuna KM.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 505 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 4% ili 19 milijuna KM, što je prvenstveno rezultat smanjenja troškova ispravke vrijednosti. Njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 80,9% na 74,4%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 78 milijuna KM i manji su za 25% ili 26 milijuna KM u odnosu na usporedno razdoblje, što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 16,2% na 11,5%.

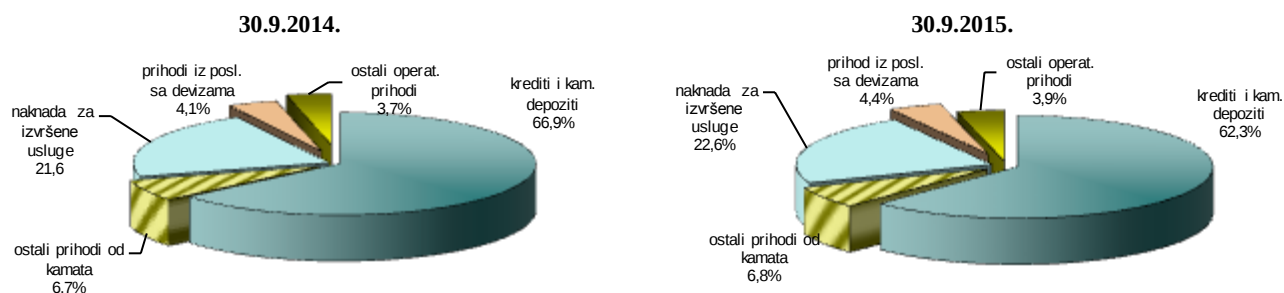
Operativni rashodi iznose 363 milijuna KM, s udjelom od 53% u ukupnom prihodu, bilježe neznatan rast od 1% ili tri milijuna KM, po osnovi rasta ostalih operativnih troškova, koji s relativno niskim udjelom u ukupnom prihodu od 11%, bilježe rast od 9% ili šest milijuna. Troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, iznose 182 milijuna KM i smanjeni su za 1%, kao i troškovi fiksne aktive, koji iznose 107 milijuna KM, koji su također smanjeni za 1%. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

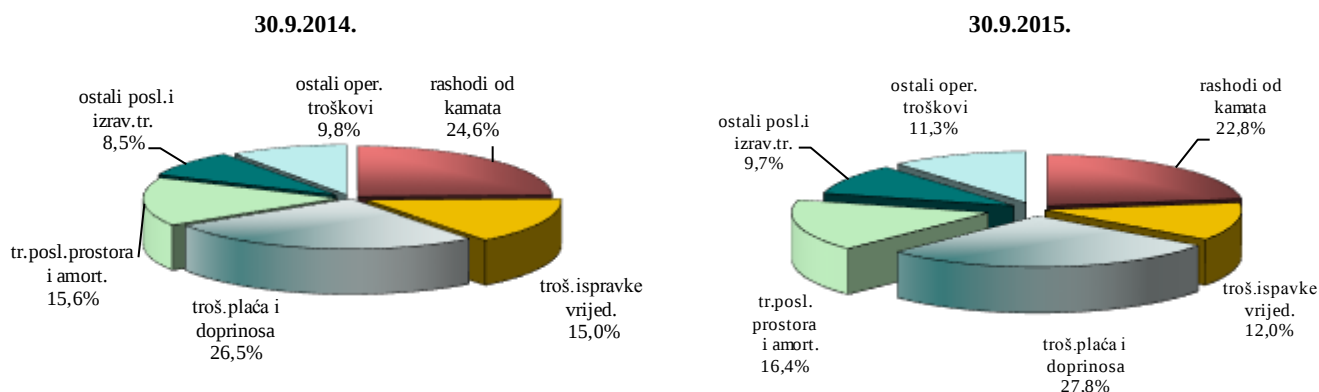
- u 000 KM-

Tablica 28: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.9.2013.		30.9.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	1.664	0,2	3.069	0,4	1.065	0,1	184	35
Kredit i poslovi leasinga	526.568	64,3	519.657	63,5	515.294	62,2	99	99
Ostali prihodi od kamata	55.580	6,8	55.066	6,7	55.964	6,8	99	102
UKUPNO	583.812	71,3	577.792	70,6	572.323	69,1	99	99
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	167.613	20,5	176.261	21,6	187.459	22,6	105	106
Prihodi iz posl. s devizama	32.568	4,0	33.836	4,1	36.716	4,4	104	109
Ostali operativni prihodi	34.392	4,2	30.465	3,7	31.674	3,9	89	104
UKUPNO	234.573	28,7	240.562	29,4	255.849	30,9	103	106
UKUPNI PRIHODI (I + II)	818.385	100,0	818.354	100,0	828.172	100,0	100	101

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 29: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.9.2013.		30.9.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	154.611	21,3	145.632	21,0	130.556	20,0	94	90
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	16.752	2,3	14.694	2,1	11.401	1,7	88	78
Ostali rashodi od kamata	8.792	1,2	10.177	1,5	7.213	1,1	116	71
UKUPNO	180.155	24,8	170.503	24,6	149.170	22,8	95	87
II. Ukupni neamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje	111.933	15,4	104.641	15,0	78.303	12,0	93	75
Troškovi plaća i doprinosa	183.273	25,2	184.319	26,5	181.956	27,8	101	99
Troškovi posl.prostora i amortizacija	114.689	15,8	108.389	15,6	107.437	16,4	95	99
Ostali poslovni i izravni troškovi	56.053	7,7	58.772	8,5	63.570	9,7	105	108
Ostali operativni troškovi	80.564	11,1	67.758	9,8	73.788	11,3	84	109
UKUPNO	546.512	75,2	523.879	75,4	505.054	77,2	96	96
UKUPNI RASHODI (I + II)	726.667	100,0	694.382	100,0	654.224	100,0	96	94

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	30.9.2013.	30.9.2014.	30.9.2015.
Dobit na prosječnu aktivu	0,6	0,8	1,1
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,0	5,2	6,9
Dobit na prosječni dionički kapital	7,8	10,1	13,8
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,7	2,6	2,6
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,6	1,5	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,3	4,2	4,2
Poslovni i izravni rashodi ²⁸ /prosječna aktiva	1,1	1,1	0,9
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,5	2,3	2,2
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,7	3,4	3,1

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da, kao rezultat izuzetno visokog rasta iznosa ostvarene dobiti u odnosu na usporedno razdoblje prethodne godine, i pored rasta prosječne aktive, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) bilježi povećanje sa 0,8% na 1,07%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi povećanje sa 10,15% na 13,83%. Pokazatelj produktivnosti banaka, mjerjen odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,2%), ostao je na istoj razini kao i u istom razdoblju prošle godine, a kao rezultat istovremenog rasta i ukupnog prihoda i prosječne aktive. Smanjenje troškova ispravke vrijednosti rezultirao je poboljšanju koeficijenta poslovni i izravni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu sa 1,1% na 0,9%, kao i ukupni nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu sa 3,4% na 3,1%.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i financijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) daljnje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno razina kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utječe na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), izravno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom razdoblju. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta

²⁸ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁹ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obvezne mjesečno izvještavati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, sukladno propisanoj metodologiji³⁰.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2013. godine, lipanj, rujan i studeni 2014. godine, te lipanj i rujan 2015. godine.

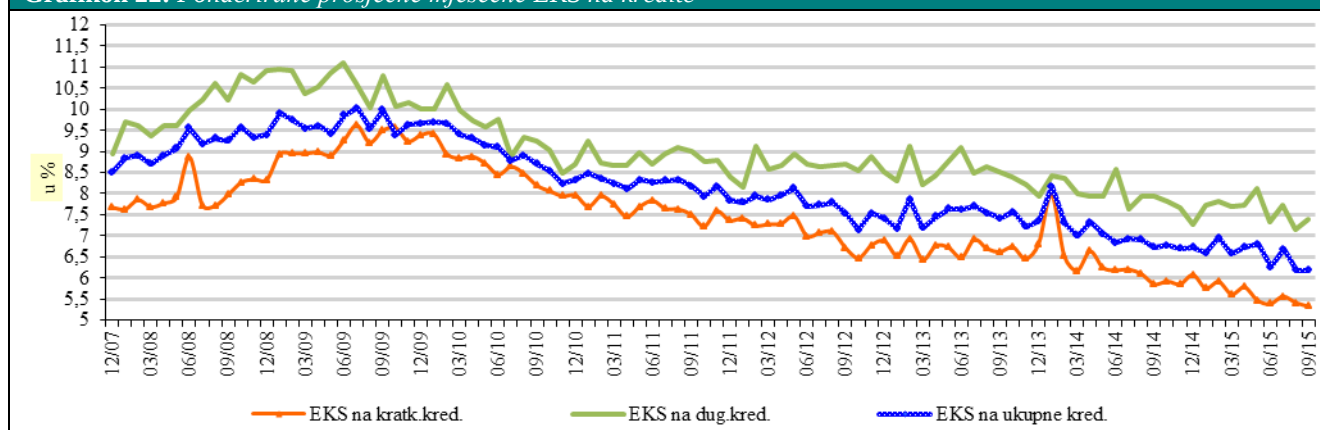
Tablica 31 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite

O P I S	12/2013.		06/2014.		09/2014.		12/2014.		06/2015.		09/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,18	6,81	5,81	6,17	5,70	6,24	5,58	6,07	5,03	5,38	4,93	5,32
1.1. Gospodarstvu	6,21	6,79	5,78	6,07	5,64	6,13	5,55	5,99	5,01	5,30	4,89	5,23
1.2. Stanovništvu	6,42	8,51	8,27	11,80	8,32	11,72	6,57	8,90	7,68	11,47	7,91	12,01
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,31	7,95	7,22	8,00	6,81	7,44	6,00	7,28	6,49	7,32	6,51	7,40
2.1. Gospodarstvu	6,83	7,17	6,72	7,18	6,03	6,30	5,29	6,76	5,50	6,03	5,45	5,82
2.2. Stanovništvu	7,93	8,95	7,64	8,64	7,54	8,47	7,50	8,60	7,35	8,43	7,32	8,64
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,72	7,35	6,45	7,00	6,24	6,82	5,80	6,72	5,70	6,26	5,60	6,20
3.1. Gospodarstvu	6,41	6,92	5,99	6,32	5,76	6,18	5,43	6,32	5,15	5,52	5,02	5,36
3.2. Stanovništvu	7,84	8,92	7,65	8,74	7,56	8,58	7,44	8,62	7,36	8,52	7,34	8,75

²⁹ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-pročišćeni tekst i 23/14).

³⁰ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Grafikon 22: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite u rujnu 2015. godine iznosi 6,20%, što je za 0,52 postotna boda niže od razine iz prosinca 2014. godine, s prisutnim umjerenim mjesečnim oscilacijama unutar 0,77 postotnih bodova, gdje je najveća stopa od 6,95% zabilježena u veljači, a najmanja od 6,18% u kolovozu.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2015. godine iznosila je 5,32%, što je za 0,75 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2014. godine, dok je ponderirana EKS na dugoročne kredite u lipnju 2015. godine iznosila 7,40%, što je za 0,12 postotnih bodova veće od razine iz prosinca 2014. godine. Tijekom promatranog razdoblja, veće oscilacije bilježe ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite i to unutar 0,99 postotnih bodova, nego na kratkoročne koje su se kretale unutar 0,59 postotnih bodova.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³¹, u promatranom razdoblju 2015. godine kretale su se u suprotnom smjeru. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, koja je još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,32% iz prosinca 2014. godine na razinu od 5,36% u rujnu 2015. godine. Trend pada ponderiranih EKS privrede zabilježen je i kod kratkoročnih (sa 5,99% na 5,23%) i kod dugoročnih kredita (sa 6,76% na 5,82%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u rujnu 2015. godine iznosila je 8,75% što je za 0,13 postotnih bodova više u odnosu na prosinac 2014. godine. EKS na dugoročne kredite plasirane ovom sektoru je neznatno uvećana u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine i iznosila je 8,64% (12/2014.: 8,60%). EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2015. godine iznosila je 12,01% što je za 3,11 postotnih bodova više u odnosu na prosinac 2014. godine.

Promatrano sektorski i po ročnosti, najveći rast je zabilježen kod kratkoročnih kredita stanovništva za opću potrošnju (prosinac 2014.: 8,61%, rujan 2015.: 12,12%), dok je najveći pad zabilježen kod dugoročnih ostalih kredita (prosinac 2014.: 9%, rujan 2015.: 6,15%).

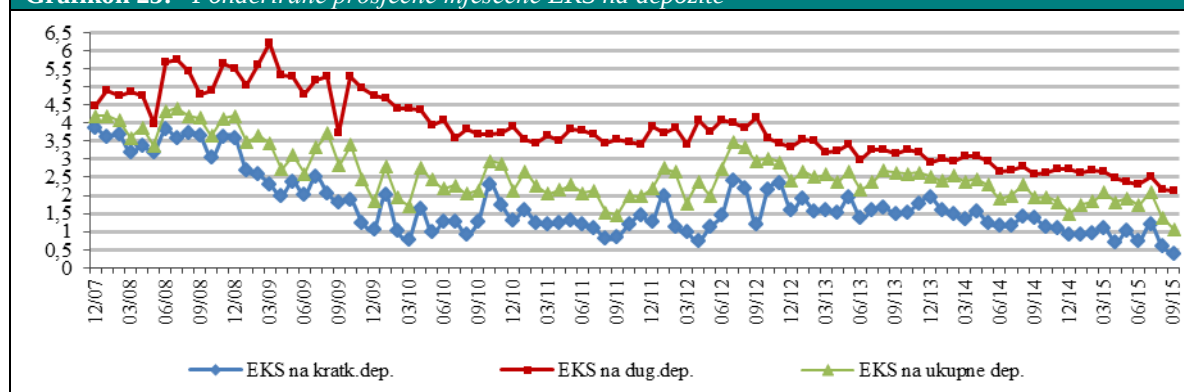
Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

³¹ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tablica 32 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	12/2013.		06/2014.		09/2014.		12/2014.		06/2015.		09/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,94	1,95	1,13	1,15	1,35	1,37	0,92	0,93	0,72	0,73	0,37	0,37
1.1. do tri mjeseca	1,92	1,92	0,94	0,95	1,15	1,17	0,42	0,42	0,27	0,27	0,13	0,13
1.2. do jedne godine	1,99	2,01	1,59	1,62	1,71	1,74	1,94	1,97	1,26	1,28	1,04	1,06
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	2,89	2,92	2,62	2,65	2,56	2,57	2,67	2,74	2,25	2,29	2,12	2,12
2.1. do tri godine	2,58	2,61	2,55	2,58	2,36	2,37	2,40	2,48	2,21	2,26	1,82	1,83
2.2. preko tri godine	4,24	4,28	2,83	2,84	3,36	3,37	3,41	3,43	2,33	2,33	2,88	2,89
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,50	2,53	1,88	1,90	1,91	1,93	1,47	1,50	1,69	1,72	1,05	1,06

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u rujnu 2015. godine je iznosila 1,06%, što predstavlja smanjenje za 0,44 postotna boda u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine.

Ponderirana EKS na kratkoročne depozite je u padu, u rujnu 2015. godine je iznosila 0,37%, što je manje za 0,56 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2014. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite također bilježi pad u trećem kvartalu 2015. godine, iznosi 2,12%, što je manje za 0,62 postotna boda u odnosu na prosinac 2014. godine (12/2014.: 2,74%).

U rujnu 2015. godine banke su plaćale gospodarstvu neznatno veće kamatne stope na oročene depozite (1,70%) nego stanovništvu (1,65%).

Kod kratkoročnih depozita gospodarstva ponderirana EKS u rujnu 2015. godine je iznosila 0,42%, što je za visokih 0,72 postotna boda niže u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine. Navedeno kretanje je rezultiralo da je EKS kod kratkoročnih depozita gospodarstva gotovo dvostruko niža u usporedbi sa EKS kod kratkoročnih depozita stanovništva. Pad bilježi i EKS kod dugoročnih depozita gospodarstva, i to za visokih 0,96 postotnih bodova, odnosno bilježi smanjenje sa 3,10%, koliko je iznosila u prosincu 2014. godine na razinu od 2,14% u rujnu 2015. godine, ali je ista i dalje veća u odnosu na EKS kod dugoročnih depozita stanovništva.

Kod stanovništva, ponderirana EKS iznosi 1,65%, što je niže za 0,48 postotnih bodova u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine kada je iznosila 2,13%, a rezultat je pada EKS i kod kratkoročnih depozita (sa 1,08% na 0,81%) i kod dugoročnih (2,58% na 1,94%).

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po videnju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 33 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po videnju												
O P I S	12/2013.		06/2014.		09/2014.		12/2014.		06/2015.		09/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,25	8,42	8,14	8,31	8,16	8,33	8,05	8,22	7,91	8,08	7,96	8,16
2. Ponderirane kam. stope na depozite po videnju	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa, za bankarski sektor u rujnu 2015. godine iznosila je 8,16% (pad od 0,06 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2014. godine), a na depozite po videnju 0,09%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2014. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaknuti i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor financiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Također, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obveza prema stranim financijskim institucijama-kreditorima, što je također dio procesa razduživanja.

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i

obveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja finansijske krize, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sustave pojedinih europskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospijeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeća instrumenata finansijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2015. najveći udjel od 75,5% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³²) s udjelom od 6,4%. Uzeti krediti su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³³, s prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta udjela dugoročnih depozita u razdoblju 2011. - 2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je prvih devet mjeseci 2015. godine zabilježeno blago pogoršanje.

- u 000 KM-

Tablica 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	6.295.272	50,2	110	109
Do 3 mjeseca	365.229	3,2	279.332	2,3	139.958	1,1	76	50
Do 1 godine	668.142	5,8	701.041	5,8	654.272	5,2	105	93
1. Ukupno kratkoročni	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	7.089.502	56,5	108	105
Do 3 godine	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	3.430.639	27,3	97	100
Preko 3 godine	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	2.031.440	16,2	113	105
2. Ukupno dugoročni	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	5.462.079	43,5	102	102
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.551.581	100,0	105	103

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2014. godine povećani za 3% ili 421 milijun KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 6% ili 399 milijuna KM, kao i ostalih sektora: nebankarskih finansijskih institucija za 12% ili 62 milijuna KM, javnih poduzeća za 6% ili 55 milijuna KM, privatnih poduzeća za 3% ili 55 milijuna, ostalih depozita za 148% ili 54 milijuna KM i vladinih institucija za 3% ili 24 milijuna KM, a s druge strane, smanjenja depozita bankarskih

³² Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³³ Prema preostalom dospijeću.

institucija za 26% ili 226 milijuna KM i neprofitnih organizacija za 1% ili 3 milijuna KM. Depoziti stanovništva, s udjelom od 58%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u F BiH. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću je relativno dobra, s udjelom kratkoročnih depozita od 56,5% i dugoročnih 43,5%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2014.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 5% ili 337 milijuna KM, najvećim dijelom depozita stanovništva za 285 milijuna KM, privatnih poduzeća za 71 milijun KM, vladinih institucija za 70 milijuna KM, nebankarskih finansijskih institucija 50 milijuna KM, ostalih organizacija 54 milijuna KM i javnih poduzeća 12 milijuna KM, dok je pad zabilježen kod bankarskih institucija za 203 milijuna KM i neprofitnih organizacija za dva milijuna KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 84 milijuna KM, kao posljedica rasta depozita preko tri godine (za 5%), najviše sektora stanovništva, dok su depoziti do tri godine zadržani na približno istoj razini. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 67,1% na 68,2% i bankarskih institucija s neznatnim smanjenjem udjela sa 9,4% na 8,8%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 72,8% imaju depoziti stanovništva, uz rast udjela od 1,1 postotni bod, zatim depoziti javnih poduzeća 11,4%, uz povećanje udjela za 1,2 postotna boda. U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 60,3% imaju depoziti stanovništva uz povećanje udjela za 1,3 postotna boda, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjela od 18,5% (na kraju 2014. godine 20,5%; 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospeljeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospeljeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

- u 000 KM-

Tablica 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospeljeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.343.263	46,4	5.874.183	48,4	6.459.409	51,5	110	110
7- 90 dana	920.951	7,9	898.335	7,4	664.435	5,3	98	74
91 dan do jedne godine	2.126.249	18,5	2.054.981	17,0	2.224.705	17,7	97	108
1. Ukupno kratkoročni	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	9.348.549	74,5	105	106
Do 5 godina	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	3.049.946	24,3	105	97
Preko 5 godina	130.540	1,1	153.207	1,2	153.086	1,2	117	100
2. Ukupno dugoročni	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	3.203.032	25,5	105	97
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.551.581	100,0	105	103

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospeljeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 74,5%, s prisutnim trendom blagog pogoršanja u odnosu na kraj 2013. i 2014. godine. U odnosu na kraj 2014. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 6% ili 521 milijun KM, uz povećanje udjela sa 72,8% na 74,5%, dok su dugoročni depoziti smanjeni, za 3% ili 100 milijuna KM, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 27,2% na 25,5%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,2% dugoročnih depozita i 24,3% ukupnih depozita), a smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz zadržavanje na približno istoj razini u prvih devet mjeseci 2015. godine. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospeljeću, može se zaključiti da je od 5,5 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 9. 2015. 2,3 milijarde KM, odnosno 41% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospeljeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom

kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁴. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s dužim rokovima dospjeća. Sa 30. 9. 2015. četiri banke su, nakon dobivene suglasnosti FBA, počele koristiti korektivni iznos (213 milijuna KM), s napomenom da je još dvije banke aplicirale za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom razdoblju.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 36: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.9.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	1.243.659	10,7	103	103
Kratkoročni krediti	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	2.312.541	20,0	96	102
Dugoročni krediti	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	8.014.160	69,3	105	104
UKUPNO KREDITI	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.570.360	100,0	103	104

U tri kvartala 2015. godine dugoročni krediti su povećani za 4% ili 312 milijuna KM, kratkoročni krediti za 2% ili 56 milijuna KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 3% ili 33 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 63% se odnosi na privatna poduzeća, 35% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 85% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 52%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 69,6% što je za 0,4 postotna boda više u odnosu na kraj 2014. godine, a u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su blagi rast od 4%. Novčana sredstva su smanjena za 3% ili 124 milijuna KM, a njihov udjel, u odnosu na kraj 2014. godine, smanjen je sa 28,2% na 26,7%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

³⁴Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

- u % -

Tablica 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁵ / ukupna aktiva	28,9	28,5	27,0
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	50,6	49,1	45,7
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	67,9	69,3	70,9
Kredit / depoziti i uzeti krediti ³⁶	86,4	84,9	85,7
Kredit / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁷	85,3	83,9	85,1

Sa 31. 12. 2014. pokazatelji su bili na približno istoj razini kao i na kraju 2013. godine, dok su u prvih devet mjeseci 2015. godine blago pogoršani, zbog smanjenja novčanih sredstava, rasta kredita i depozita i smanjenja uzetih kredita.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. godini i sa 31. 12. 2014. pokazatelj je iznosio 84,9%. Sa 30. 9. 2015., pokazatelj je pogoršan zbog rasta kredita, uz rast depozita i smanjenje uzetih kredita i iznosi 85,7%. Kod deset banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2015. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obvezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 6. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% (do 10. 6. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

³⁵ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

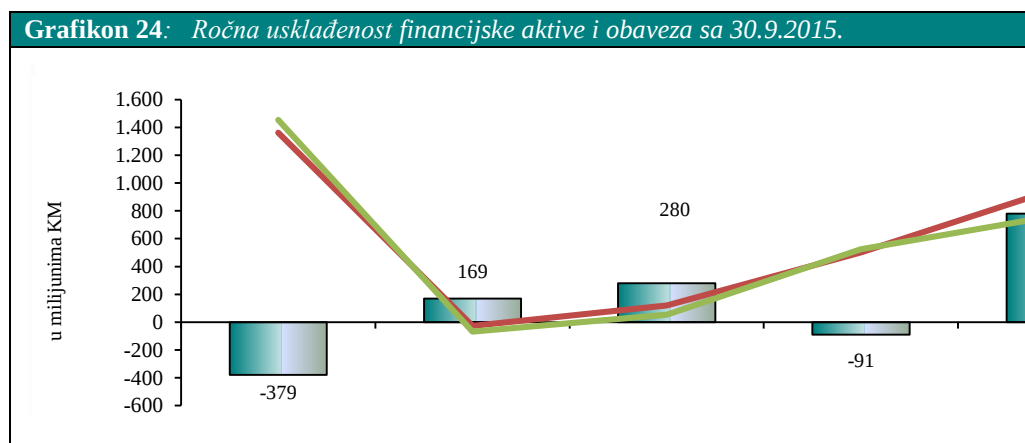
³⁶ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁷ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

- u 000 KM-

Tablica 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.722.887	4.060.671	4.272.710	109	105
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.423.657	3.797.970	4.064.463	111	107
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.887.967	6.351.607	7.022.463	108	111
4.Iznos obveze ³⁸ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.177.593	635.161	702.246	54	111
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	588.798	317.580	351.123	54	111
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek ³⁹					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.545.294	3.425.510	3.570.464	135	104
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.834.859	3.480.390	3.713.340	123	107

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne financijske aktive⁴⁰ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2014.

Sa 30. 9. 2015. kratkoročna financijska aktiva banaka u iznosu od 9,8 milijardi KM bila je manja za 20 milijuna KM od kratkoročnih obveza. U odnosu na kraj 2014. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 202 milijuna KM, to je smanjenje od 222 milijuna KM ili 109,9%, što je dovelo do pogoršanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 102,2% na 99,8%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 2,5%, a kratkoročne financijske obveze za 5%. U okviru kratkoročne financijske aktive najveće povećanje od 3,5% ili 145 milijuna KM zabilježeno je kod neto kredita, te kod aktive za trgovinu 22,2% ili 130 milijuna, 73,8% ili 37 milijuna KM kod novčanih pozajmica danih drugim bankama i 39,4% ili 36 milijuna KM kod vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća, dok je smanjenje od 2,7% ili 124 milijuna KM zabilježeno kod novčanih sredstava. Financijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 3,9% ili 234 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 4,2% ili 247 milijuna KM.

Obveze s rokom dospjeća do jedne godine (9,8 milijardi KM), povećane su za 4,9% ili 459 milijuna KM, kao rezultat povećanja depozita za 5,9% ili 521 milijun KM, ostalih financijskih obveza za

³⁸ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je postotak održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

³⁹ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴⁰ Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

26,8% ili 46 milijuna KM, smanjenja obveza po uzetim kreditima za 22,5% ili 81 milijun KM i subordiniranih dugova za 99,4% ili 27 milijuna KM. Obveze s rokom dospeljeća preko jedne godine (4,0 milijarde KM) smanjene su 2,9% ili 119 milijuna KM, najviše kao posljedica smanjenja depozita za 3% ili 100 milijuna KM.

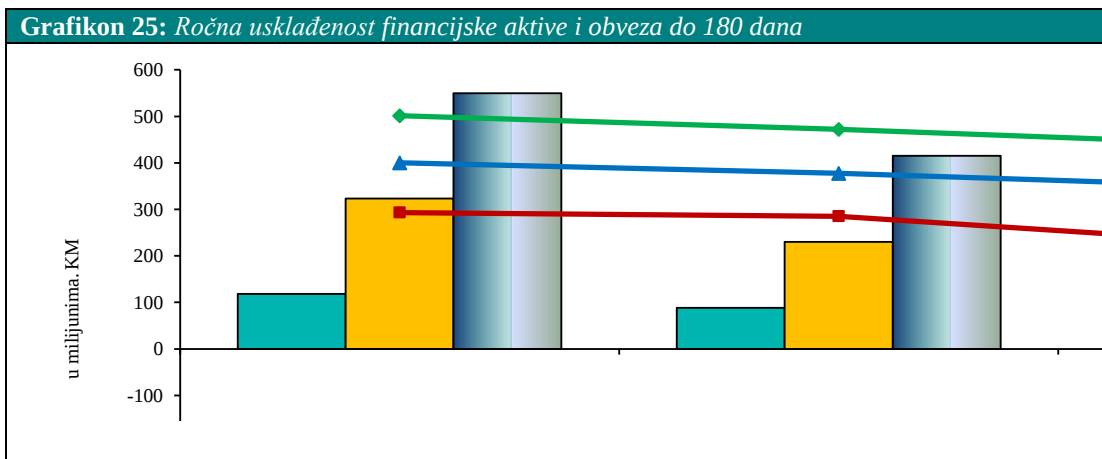
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospeljeća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴¹.

- u 000 KM -

Tablica 39: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.924.526	6.303.761	6.373.438	106	101
2. iznos financijskih obveza	5.806.822	6.215.782	6.582.730	107	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	117.704	87.979	-209.292	75	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,0%	101,4%	96,8%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,0%	16,4%	11,8%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.809.340	7.132.287	7.322.536	105	103
2. iznos financijskih obveza	6.485.914	6.901.893	7.251.674	106	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	323.426	230.394	70.862	71	31
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,0%	103,3%	101,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,0%	23,3%	21,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.812.974	8.062.506	8.225.365	103	102
2. iznos financijskih obveza	7.263.293	7.647.885	7.998.634	105	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	549.681	414.621	226.731	75	55
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	105,4%	102,8%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,6%	30,4%	27,8%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 9. 2015. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

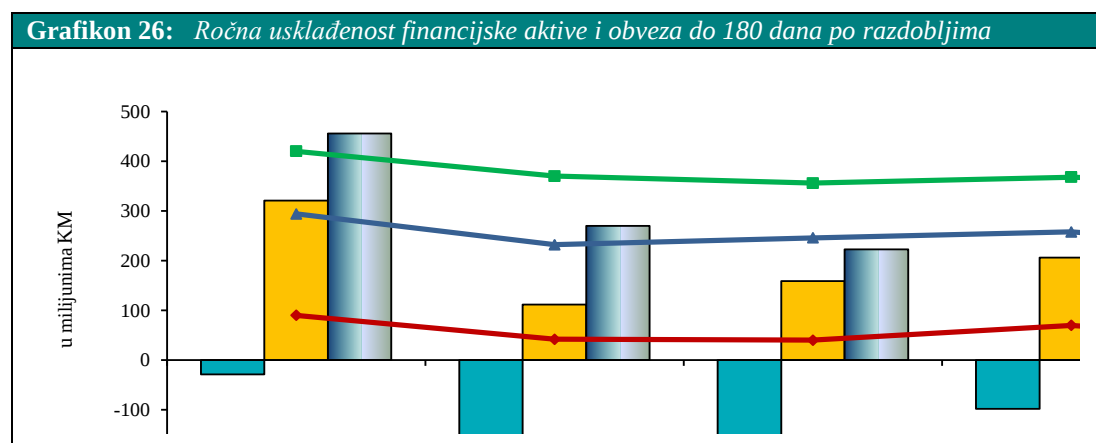
⁴¹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 180 dana.

Sa 30. 9. 2015. financijska aktiva u prvom intervalu do 30 dana bila je manja od financijskih obveza, zbog većeg povećanja financijskih obveza, prvenstveno depozita i ostalih financijskih obveza, od rasta financijske aktive (rast aktive za trgovinu, neto kredita i vrijednosnih papira koji se drže do dospijeća i smanjenje novčanih sredstava i pozajmica danih drugim bankama). U drugom i trećem intervalu financijska aktiva bila je veća od financijskih obveza, i pored manje visine rasta financijske aktive (prvenstveno rasta aktive za trgovinu i neto kredita uz smanjenje novčanih sredstava) od financijskih obveza (najviše depozita, a zatim obveza po uzetim kreditima i ostalih obveza).

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2014. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 11,8%, u drugom za 21,0% i u trećem intervalu za 27,8%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti financijske aktive i obveza u razdoblju svibanj - rujna 2015. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti da će u narednom razdoblju banke trebati još

više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provedbe opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke⁴³.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 9. 2015. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosio je 10,2% ili 1,7 milijardi KM (na kraju 2014. godine 11,4% ili 1,8 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drukčija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 42,9% ili 7,1 milijarda KM (na kraju 2014. godine 44,2% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴² "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Pročišćeni tekst.

⁴³ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

-u milijunima KM-

Tablica 40: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno)⁴⁴

Opis	31.12.2014.				30.9.2015.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	961	12,7	1.385	16,7	697	9,0	1.149	13,6	73	83
2. Krediti	38	0,5	41	0,5	30	0,4	32	0,4	79	78
3. Krediti s val. klauzulom	6.294	82,9	6.438	77,8	6.624	85,8	6.758	80,0	105	105
4. Ostalo	295	3,9	409	5,0	371	4,8	508	6,0	126	124
Ukupno (1+2+3+4)	7.588	100,0	8.273	100,0	7.722	100,0	8.447	100,0	102	102
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.363	72,5	5.975	74,4	5.426	72,8	6.105	74,9	101	102
2. Uzeti krediti	949	12,8	954	11,9	831	11,1	832	10,2	88	87
3. Dep. i kred. s val. klauz.	882	11,9	882	11,0	1.008	13,5	1.008	12,4	114	114
4. ostalo	209	2,8	216	2,7	192	2,6	203	2,5	92	94
Ukupno (1+2+3+4)	7.403	100,0	8.027	100,0	7.457	100,0	8.148	100,0	101	102
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	78		78		20		26			
2. Pasiva	50		109		106		143			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	212		216		180		181			
%	12,0%		12,2%		9,6%		9,7%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	18,0%		17,8%		20,4%		20,3%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁵ dominantan je udjel EURO od 65,0%, što je niže od udjela 31. 12. 2014. (70,5%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,29 milijardi KM na 1,1 milijardu KM. Udjel EURO u obvezama od 90,3% je nešto niže nego na kraju 2014. godine, uz pad nominalnog iznosa za 72 milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditni) i obveza⁴⁶, koji je posebno značajan u aktivi (80,0% ili 6,8 milijardi KM), što je nešto više nego na kraju 2014. godine (77,8% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 20,0% ili 1,7 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 13,0% ili 1,1 milijarda KM i ostale valute 7,0% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2014. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 15,6% ili 1,29 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (10,4 milijarde KM), cca 65,0% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (98,0%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,1 milijarda KM) najveći udjel od 79,1% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti, (na kraju 2014. godine udjel obveza u EURO bilo je 81,2% ili 6,5 milijardi KM), dok je udjel i iznos indeksiranih obveza minimalan, ali nešto viši u odnosu na kraj 2014. godine, i iznosi 12,4% ili jednu milijardu KM.

⁴⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto načelu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se s prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011., iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

⁴⁶ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditni) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2015. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 9. 2015. dugu deviznu poziciju imalo je 15 banaka, a kratku poziciju dvije banke. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 9,7% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 20,3 postotna boda manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 9,6% što je za 20,4 postotna boda manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provedbe reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je u svibnju 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti. Novom Odlukom su, osim kvantitativnog i strukturalnog jačanja regulatornih zahtjeva za kapital, uvedeni i dodatni kapitalni zahtjevi: kapitalna poluga 6%, konzervacijski tampon za pokriće povećanih gubitaka za slučaj krize (u visini 2,5%). Sukladno novoj Odluci, FBA u slučaju potrebe može posebnom odlukom propisati i druge specifične tampone za protucikličnu zaštitu i sistemski rizik, koje bi morao činiti temeljni kapital iznad minimalnog propisanog.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, FBA je u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom razdoblju.

U 2014. godini FBA je, također, donijela podzakonske akte vezano za primjenu Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o zaštiti korisnika financijskih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine, čime se zaokružio regulatorni okvir za adekvatnu primjenu navedenih Zakona.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti koje će omogućiti povećanje kreditne aktivnosti banaka i veću potporu gospodarstvu u cilju prevladavanja i ublažavanja utjecaja posljedica globalne financijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta, s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti s kontinuiranim pojačanim nadzorom nad bankama u kojima su utvrđene značajne slabosti u upravljanju kreditnim rizicima;
 - nastaviti s detaljnim pregledom kvalitete aktive kod banaka koje bilježe značajne nadprosječne stope kreditnog rasta;
 - unapređivati alat „Sustav ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nastaviti sistemsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata,
- raditi na izradi nove podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji, a sukladno usvojenoj Strategiji za uvođenje Bazela III i Akcijskim planovima za realizaciju navedene Strategije;
- nastaviti raditi na unapređenju i jačanju kapaciteta za efikasnu bankarsku superviziju;
- aktivno raditi na realizaciji preporuka FSAP misije (programa procjene financijskog sektora) koji se odnose na bankarsku superviziju;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- zajedno s drugim nadležnim institucijama članicama Stalnog odbora za financijsku stabilnost BiH (SOFS), nastaviti vršiti nadzor nad sistemskim rizicima i raditi na unapređenju okvira za upravljanje krizom i pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu;
- nastaviti i unapređivati suradnju na bilateralnoj osnovi s bankarskim regulatorima, odnosno supervizorskim institucijama drugih država u kojim je sjedište bankarskih grupacija prisutnih u F BiH, na temelju potpisanih Memoranduma o razumijevanju-MoU (Austrija, Slovenija Turska, Hrvatska i dr.);
- aktivno raditi na uspostavljanju suradnje i potpisivanju MoU s nadležnim bankarskim regulatornim tijelima s kojima još nisu potpisani MoU (Italije, Njemačke i Rusije);
- nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om u pravcu potpisivanja međusobnih memoranduma i razmjene informacija u nadzoru banaka, te s međunarodnim financijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.;
- unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, stručne rasprave u izradi nove podzakonske regulative, organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- nastaviti i unapređivati suradnju s eksternim revizorima banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- ubrzavanju provedbe ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije u cilju poticanja gospodarskog razvoja BiH i približavanju EU;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju i rješavanje problematičnih banaka;
- jačanju okvira mehanizama zaštite finansijskog sektora i upravljanja krizom, jačanju uloge Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH, unapređenju koordinacije između članica SOFS-a i uvođenju makroprudencijalnih analiza, alata i politika i dr.
- uspostavljanju okvira za finansijsko restrukturiranje i konsolidaciju privrednih subjekata;
- uspostavljanju efikasnog okvira za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zalogu;
- kreiranju i donošenju mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba i dr.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te obrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika;
- unapređenju svojih sustava upravljanja rizicima, a posebno kreditnim rizikom,
- uvođenju ili unapređenju sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- jačanju sustava internih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- pripremi i ažuriranju svojih planova za izvanredne odnosno krizne situacije i planova oporavka;
- uspostavi i unapređenju stres testova na moguće scenarije kriznih situacija i njihov utjecaj na poslovanje banke, a posebno kapital, kreditni rizik i rizik likvidnosti, a unutar toga posebno na ročnu usklađenost;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- unapređenju transparentnosti i objavljivanja informacija;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-76-2/15

Sarajevo, 26. studenog 2015.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 7.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30. 9. 2015.

Br .	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	Privr.direktor HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444- 235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuš a	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	SENAD REDŽIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.9.2015.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.417.898	4.560.234	4.436.470
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	627.016	618.460	911.940
1b	Kamatonosni računi depozita	3.790.882	3.941.774	3.524.530
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	381.909	586.704	716.732
3.	Plasmani drugim bankama	51.960	50.836	104.612
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.852.400	11.170.277	11.570.360
4a	Kreditni	9.676.527	9.959.429	10.326.664
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	48	42	37
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.175.825	1.210.806	1.243.659
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	180.604	214.585	222.944
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	476.199	491.740	495.152
7.	Ostale nekretnine	36.786	34.120	37.717
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	23.762	23.135	22.338
9.	Ostala aktiva	252.122	241.737	251.666
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.227.090	1.222.838	1.225.783
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.163.928	1.160.481	1.168.896
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	61.162	62.357	56.887
11.	UKUPNA AKTIVA	15.446.550	16.150.530	16.632.208
O B V E Z E				
12.	Depoziti	11.523.849	12.130.746	12.551.581
12a	Kamatonosni depoziti	9.363.284	9.360.082	9.489.612
12b	Nekamatonosni depoziti	2.160.565	2.770.664	3.061.969
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	1.577	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	1.577	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.039.381	1.026.503	942.635
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	212.485	359.866	279.035
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	826.896	666.637	663.600
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	166.889	156.233	109.953
18.	Ostale obveze	406.909	417.395	453.041
19.	UKUPNE OBVEZE	13.138.605	13.731.027	14.057.360
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.959	11.709
21.	Obične dionice	1.196.633	1.221.591	1.262.180
22.	Emisioni ažio	136.485	136.485	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	88	88
22b	na obične dionice	128.065	136.397	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	649.879	618.214	678.648
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	-2.745	115.520	173.910
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.307.945	2.419.503	2.574.848
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.446.550	16.150.530	16.632.208
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	661.321	638.913	710.461
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	16.107.871	16.789.443	17.342.669

PRILOG 3

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30. 9. 2015.**

u 000 KM

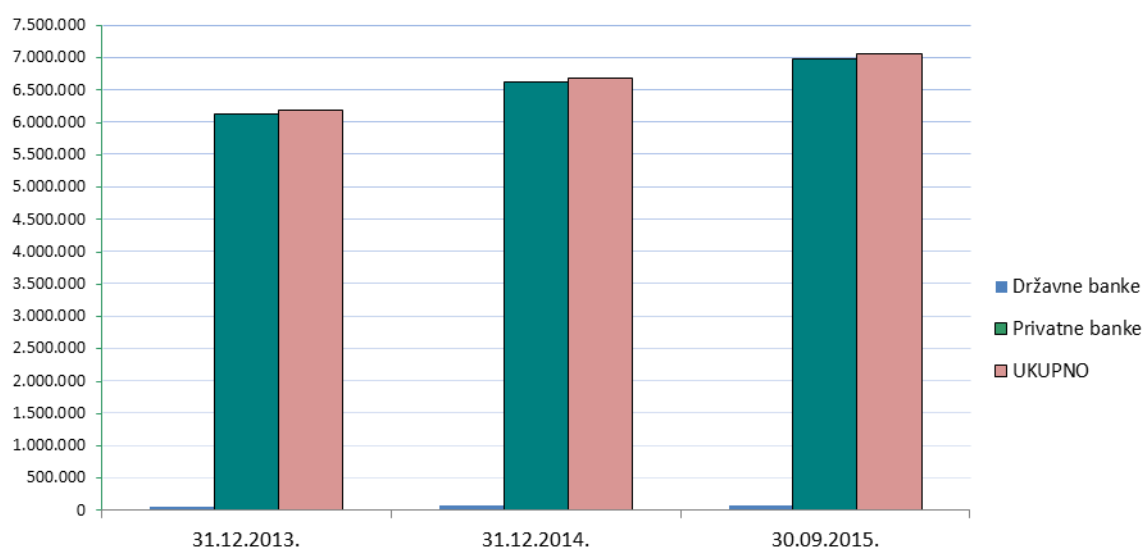
R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	235.942	1,4%	179.544	1,6%	126.840	1,0%	2.232
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	631.732	3,8%	461.773	4,0%	399.670	3,2%	3.054
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	902.673	5,4%	582.160	5,0%	638.939	5,1%	-6.245
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.577.985	9,5%	1.212.940	10,5%	1.105.064	8,8%	21.889
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	196.000	1,2%	94.169	0,8%	139.912	1,1%	582
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	81.405	0,5%	44.945	0,4%	55.049	0,4%	643
7	Moja banka d.d. Sarajevo	202.770	1,2%	146.378	1,3%	169.865	1,4%	137
8	NLB banka d.d. Tuzla	920.639	5,5%	679.043	5,9%	752.005	6,0%	6.647
9	Privredna Banka d.d. Sarajevo	157.172	0,9%	104.838	0,9%	130.586	1,0%	44
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	417.720	2,5%	339.894	2,9%	264.067	2,1%	-843
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.649.154	21,9%	2.274.772	19,7%	2.902.109	23,1%	55.647
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.089.930	6,6%	891.160	7,7%	829.436	6,6%	4.669
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.075.297	6,5%	871.985	7,5%	878.035	7,0%	15.792
14	Union banka d.d. Sarajevo	342.216	2,1%	133.989	1,2%	277.957	2,2%	115
15	UniCredit bank d.d. Mostar	4.258.434	25,6%	2.875.695	24,9%	3.245.788	25,9%	65.086
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	252.801	1,5%	185.370	1,6%	216.670	1,7%	197
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	640.338	3,8%	491.705	4,2%	419.589	3,3%	4.264
	UKUPNO	16.632.208	100,0%	11.570.360	100,0%	12.551.581	100,0%	173.910

PRILOG 4

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
Državne banke	65.179	73.072	77.215
Privatne banke	6.135.711	6.618.891	6.988.408
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.065.623

PRILOG 5

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI **na dan 30. 9. 2015.**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.114.350	168.023	23.385	4.688	2.095	2.312.541
2.	Dugoročni krediti	7.076.446	528.856	236.647	99.081	17.229	7.958.259
3.	Ostali plasmani	175.221	948	51	167	1.880	178.267
4.	Obračunata kamata i naknada	37.083	4.713	1.753	5.527	25.933	75.009
5.	Dospjela potraživanja	37.461	22.931	24.418	347.829	784.615	1.217.254
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	1.107	310	24.988	26.405
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	412.215	4.484	1.202	7.198	35.611	460.710
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.852.776	729.955	288.563	464.800	892.351	12.228.445
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	193.554	63.333	72.798	274.077	892.352	1.496.114
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	121.576	48.292	101.676	233.087	721.153	1.225.784
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	108.541	39.023	17.014	82.144	172.715	419.437
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	82.025	26.496	22.056	79.952	68.581	279.110
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						201.627
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						5.629.546
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						17.857.991

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.457.830
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	933.638
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	512.924
14.d	Stečena financijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	5.472
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	16.341
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	103.121
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	600.220
	UKUPNO pozicija 14	5.629.546
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	175.162

PRILOG 5A

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30. 9. 2015.

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	372.445	37.765	2.768	601	300	413.879
2.	Činidbene garancije	547.456	93.511	709	5.553	0	647.229
3.	Nepokriveni akreditivi	38.965	410	116	0	0	39.491
4.	Neopozivo odobreni, a neiskorišteni krediti	1.483.851	69.460	977	157	119	1.554.564
5.	Ostale potencijalne obveze banke	12.897	333	0	1	143	13.374
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroy pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.455.614	201.479	4.570	6.312	562	2.668.537
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	48.127	13.273	886	3.632	562	66.480
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	22.665	2.434	1.209	3.301	234	29.843
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	29.387	11.646	271	805	438	42.547
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	24.395	9.761	727	1.331	410	36.624
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						7.410
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						306.314
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						2.974.851
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						49.236
6b.	Iznos odobrenih, a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						436.644

PRILOG 6

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.6.2013.	30.6.2014.	30.9.2015.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	1.026	2.489	1.065
2)	Plasmani drugim bankama	944	1.217	1.352
3)	Kredit i poslovi leasinga	351.026	346.714	515.294
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća	3.796	3.644	4.977
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	184	646	49
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	0	0	2
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	32.301	31.765	49.584
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	389.277	386.475	572.323
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	104.333	98.178	130.556
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	112	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	11.607	10.183	11.401
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	4.494	5.683	6.093
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.438	1.362	1.120
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	121.984	115.406	149.170
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	267.293	271.069	423.153
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	19.106	19.405	36.716
b)	Naknade po kreditima	3.195	3.328	5.954
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	12.102	12.351	18.018
d)	Naknade za izvršene usluge	92.436	99.096	163.487
e)	Prihod iz poslova trgovanja	2.499	445	132
f)	Ostali operativni prihodi	23.501	22.963	31.542
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	152.839	157.588	255.849
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost.vrijed.usklađ	54.397	66.088	78.303
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	35.501	37.371	63.570
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	89.898	103.459	141.873
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	121.419	122.503	181.956
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	76.433	72.377	107.437
3)	Ostali operativni troškovi	46.276	44.979	73.788
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	244.128	239.859	363.181
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	334.026	343.318	505.054
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	91.919	94.701	181.036
5.	GUBITAK	5.813	9.362	7.088
6.	POREZI	3.531	0	38
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	116	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA.	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	88.504	94.701	180.998
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	5.813	9.362	7.088
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	82.691	85.339	173.910

PRILOG 7

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH - AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.13.	31.12.14.	30.9.15.
	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnove nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdanih po osnovi novč. uplata u dionički kap.	1.188.094	1.217.909	1.258.368
1.2.	Dion. kap. iz osnove nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdanih po osnovi ulož. stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.431
1.3.	Iznos emisijonih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	132.667
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	206.809	106.051	117.789
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na temelju odluke skupštine banke		409.634	408.058
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine		108.756	141.713
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	362.349		
1.6. ²	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	248.901		
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	2.155.188	1.991.385	2.071.026
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	112.610	122.705	140.963
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	7.088
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	156	81	81
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.418	41.873	48.124
1.11. ¹	Iznos odloženih poreznih sredstava		2.780	2.791
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promjene fer vrijednosti imovine		1.282	1.734
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	294.629	219.589	200.781
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.860.559	1.771.796	1.870.245
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dion. kap. iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kap.	3.091	3.091	3.090
2.2.	Dion. kap. iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	215.083	229.895	241.680
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promjene fer vrijednosti imovine		23.703	17.531
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	71.984		
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordiniranih dugova	165.473	154.814	108.534
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.416	1.419	1.419
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	457.047	412.922	372.254
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temelnog kapitala banke	2.844	1.678	1.343
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobr. od banke supr. odredb. zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	0	1.509	755
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	156.866	199.890	210.510
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	159.710	203.077	212.608
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.157.896	1.981.641	2.029.891
B. ³	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	10.998.977	11.394.469	11.797.259
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E. ³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	11.980.295	12.376.719	12.773.993
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	18,0%	16,0%	15,9%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.9.2014.

² Opis pozicije je važeći do 30.6.2014.

³ Opisi pozicija važe od 30.9.2014., a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licencije, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temelnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Temelnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENTA; E. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (B+C+D)

PRILOG 8

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	64	65
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	279	312	339
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	517	513	511
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	528	521	539
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	164	143
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	75	78
7	Moja banka d.d. Sarajevo	156	142	142
8	NLB banka d.d. Tuzla	442	430	455
9	Privredna Banka d.d. Sarajevo	177	164	159
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	333	291	266
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.531	1.478	1.395
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	411	435	432
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	462	475	477
14	Union banka d.d. Sarajevo	200	202	189
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.262	1.216	1.215
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	225	231	209
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	229	247	262
	UKUPNO	7.051	6.960	6.876